

OBISKALA STA NAS VLADO KLEMENČIČ IN MILAN KNEŽEVIČ

V ponedeljek, 23. avgusta 1982, sta nas obiskala Vlado Klemenčič, podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in Milan Knežević, predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Delovnemu sestanku je prisostvoval tudi predsednik izvršnega sveta občine Žalec Ervin Janežič, od SOZD Hmezad pa Vlado Gorišek, glavni direktor, s sodelavci Jožetom Brežnikom, Mišom Bobovnikom, Vladom Kraljem, Francem Verstovškom, Andrejem Čulkom in Jožetom Janšetom.

Predstavniki SOZD so goste seznanili z organiziranostjo SOZD, srednjeročnim planom razvoja za obdobje 1981–1985, načrtovano proizvodnjo v letu 1982 in rezultati poslovanja v prvem polletju letošnjega leta. Posebno zanimanje gostov je veljalo hmeljarski proizvodnji glede na njegov delež v izvozu in razmerju do domače potrošnje, ob apelu, da se čim več izvozi zaradi težke devizne situacije. Z odobravanjem so sprejeli naš plan širitve hmeljskih nasadov in bili zadovoljni z odkupom pšenice, ki znaša nekaj več kot tisoč ton.

Republiška predstavnika smo seznanili s težko finančno situacijo v živinorejski proizvodnji (mleko, živina), ki nastaja zaradi nesorazmerja cen (koruza – meso – mleko) in enenotnih odkupnih cen živine med republikami. Posebej je bil naglašen problem odliva živine na Hrvaško z območja KK Šmarje in pomanjkanje krmil, še zlasti za perutninarsko proizvodnjo. Govor je bil tudi o problematiki pridobivanja novih površin za družbeni sektor proizvodnje in komasacijah.

Tov. Milan Knežević se je posebej zanimal za urejenost mesnopredelovalnega kompleksa v celjski regiji in pri tem poudaril, da ostajajo republiška stališča nespremenjena, to je ena regija – ena klavnica oz. v Sloveniji deset regijskih klavnic.

Triindvajsetega avgusta sta obiskala žalsko občino podpredsednik izvršnega sveta SR Slovenije Vlado Klemenčič in sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Milan Knežević. Ugledna gosta sta se z našimi predstavniki pogovarjala o pridelovanju hmelja in sadja, odkupu pšenice in stanju v živinoreji. V Arji vasi sta si ogledala obiranje in sušenje hmelja (na sliki), gradnjo nove mlekarne, sadno plantažo Mirošan in obiskala našega kooperanta – kmeta Vikija Gajška v Drešinji vasi.

Ob podajanju podatkov o polletnih rezultatih poslovanja se je tov. Vlado Klemenčič zanimal, za usklajenost z družbenim dogovorom in ob tem opozoril, da se bodo morali vsi kršitelji družbenega dogovora do konca leta usklajati (usklajenost rasti osebnih dohodkov).

Pogovor je stekel tudi o težavah pri izvajanju sanacijskega programa v Brkinih (sanacija poškodb po zledu pred leti) za območje, ki ga pokriva Hmezadova DO Kmetijstvo Ilirska Bistrica. Tov. Klemenčič smatra, da je potrebno ponovno uskladiti izdelan sanacijski program.

Po razgovoru, ki je bil na sedežu Skupnih služb SOZD v Žalcu, sta si gosta ogledala farmo Zalog s 446 molznicami, gradbišče nove mlekarne, obiranje in sušenje hmelja v Arji vasi ter plantažo Sadjarstva Mirošan. Obiskali smo kmeta-kooperanta Vikija Gajška v Drešinji vasi, ki smo ga za nekaj minut odtegnili od spravlja letošnjega pridelka hmelja.

Republiška gosta sta bila s podanimi informacijami in ogledi zadovoljna in nam zaželela uspešen nadaljnji razvoj.

DSSS

Organiziranje mesnopredelovalnega kompleksa celjske regije Ureditev medsebojnih odnosov urejeni s samoupravnim sporazumom

V sredo, 25. avgusta 1982 so predstavniki SOZD Merx – KK Šentjur – Klavnice Šentjur in KZ Laško – Proizvodnja in predelava mesa Laško ter SOZD Hmezad – Celjske mesne industrije podpisali samoupravni sporazum o organiziranju mesnopredelovalnega kompleksa celjske regije. Z navedenim samoupravnim sporazumom so se udeleženke dogovorile, da bodo uredile medsebojna razmerja na področju usklajenega razvoja, medsebojne delitve dela in združevanja dela in sredstev pri proizvodnji, predelavi in prometu mesa in mesnih izdelkov v skladu s samoupravnim sporazumom o temeljnih srednjeročnega plana razvoja kmetijstva in živilske industrije SR Slovenije. Dogovorjena je delitev dela, po kateri se Klavnica Šentjur sanitarno usposobi za klanje govedi in prašičev s tem, da se kapacitete ne povečujejo in ostajajo na ravni iz leta 1980, proizvodnjo na področju mesne predelave pa opravlja skladno s samoupravno delitvijo dela. V KZ–Laško – TOZD Proizvodnja in predelava mesa poteka klanje lastnih govedi na obstoječi klavni liniji in klanje prašičev za lastne potrebe najdlje do leta 1985. Mesna predelava v obstoječih objektih in dopolnilni program kvalitetnih in specialnih izdelkov mora biti dokončno realiziran do leta 1985. Celjska mes-

na industrija kolje goveda na obstoječi sanitarno tehnično usposobljeni klavni liniji in kolje prašiče v obsegu proizvodnih možnosti. Celjska mesna industrija kolje govejo živino in prašiče skladno z dogovorjeno delitvijo surovinskega področja v okviru obeh SOZD in se usposobi za klanje za izvoz.

Proizvodnjo in asortiman mesne predelave vzdržuje na obstoječih proizvodnih kapacitetah, ki se bo večal skladno s potrebami trga in surovinskim potencialom. Vse tri udeleženke sporazumno prodajajo meso in mesne predelave samostojno do konca letošnjega leta. Od 1. 1. 1983 dalje pa vključijo v prodajo v enotno skupno prodajo, ki se bo organizirala v TOZD Prodaja mesa in mesnih izdelkov na veliko Celje, v sestavi Celjske mesne industrije.

Udeleženke bodo organizirale skupno nabavo surovine in ostalega materiala pod enakimi pogoji, skupno bodo nastopale na drugih jugoslovanskih tržiščih in zunanjem trgu, devizna sredstva pridobljena z izvozom si bodo delile v skladu z deležem izvoza, ki odpade na posamezno udeleženko v reprovorigi. Za preskrbo celjske regije s svežim mesom in mesnimi izdelki so odgovorne tri udeleženke skupno z obema SOZD v regiji.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dolgoročna dobava umetnih gnojil zagotovljena!

Že nekaj let nazaj, še zlasti pa letos pesti kmetijske proizvajalce pomanjkanje umetnih gnojil zaradi neredne dobave. Med največjimi proizvajalci umetnih gnojil v državi je INA Kutina-TOZD Proizvodnja umetnih gnojil. Le-ta pa zaradi premajhnih proizvodnih kapacitet ni v stanju povečati proizvodnje. Posledica tega so motnje v preskrbi z zadostnimi količinami umetnih gnojil. Vsled navedenega se je INA Kutina odločila za razširitev svojih proizvodnih zmogljivosti in pričela z izgradnjo II. faze Tovarne umetnih gnojil. Ker zaradi pomanjkanja finančnih sredstev sama ni v stanju dokončati pričete izgradnje, je dobaviteljem umetnih gnojil predlagala sovlaganje sredstev v izgradnjo tega objekta z obvezo dolgoročne dobave umetnih gnojil. Celotno dogovarjanje glede sklenitve ustreznega samoupravnega sporazuma je potekalo preko Splošnega združenja kmetijstva, živilske industrije in prehrane Slovenije, izdelan je bil predlog sporazuma, dogovorjena višina finančnega vložka 800 mio din v treh letih za potrebne količine gnojil slovenskim kmetijskim proizvajalcem. Glede zbiranja sredstev je še odprtih nekaj vprašanj, ki se bodo rešila do konca letošnjega leta. Vsekakor bi se naj del sredstev zbral tako, da se priračuna

k vsem gnojilom pri prodaji 2.00 din. Poleg združevanja sredstev za sovlaganje v izgradnjo II. faze Tovarne umetnih gnojil je v sporazumu govora tudi o združevanju deviznih sredstev. V kolikor bodo ta sredstva nujno potrebna za izvajanje sporazuma, ki se sklepa za dobo 15 let z možnostjo podaljšanja, bo stvar posebnega dogovarjanja.

K samoupravnemu sporazumu o dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju z INA Kutino pristopa SOZD Hmezad s svojimi DO Kmetijstvo Žalec, KZ Savinjska dolina, KK Šmarje, KZ Drava, KZ Slov. Bistrica, Kmetijstvo Ilirska Bistrica, Sadjarstvo Mirosovan in Vrtnarstvo Celje. Na osnovi le-tega bomo imeli zagotovljeno dolgoročno dobavo umetnih gnojil. Finančna udeležba Hmezada znaša 74 mio din. Sprejemanje navedenega SaS je pri članicah Hmezada v polnem teku, podpis pa bo opravljen v prvi polovici septembra 1982.

Dejstvo je, da ne more biti dilem o pristopu k sporazumu, saj si bomo le na ta način zagotovili potrebne količine umetnih gnojil, brez katerih si danes ne moremo zamisliti hitrejšega napredka in povečanja proizvodnje hrane. Pregovor »koliko zemlji daješ, toliko ti vrača« pa v praksi še vedno krepko velja.

DSSS

TRETJI »ZELENI NAČRT«

Sprejet družbeni dogovor o razvoju poljedelsko-industrijskega kompleksa

Dogovor, ki so ga pripravljali skoraj tri leta, so 22. avgusta 1982 podpisali predstavniki republik in pokrajin, gospodarstva, družbenopolitičnih skupnosti in drugi, na seji zveznega komiteja za poljedelstvo, ki je bila v Gradačcu ob otvoritvi 14. sejma sliv.

Družbeni dogovor o razvoju poljedelsko-industrijskega kompleksa bo bistveno pripomogel k zagotavljanju pogojev za intenzivnejši razvoj proizvodnje hrane. Bistvo je namreč v povečanju odkupa presežkov pšenice, ki naj bi 1985. leta dosegel tri in pol milijona ton, koruze pa naj bi odkupili 5 milijonov ton. Za leto 1985 se načrtuje proizvodnja milijon in tristo tisoč ton sladkorja, 432 tisoč ton jedilnega olja, poldrug milijon ton mesa, 5 milijard in 250 tisoč litrov mleka itd.

Najpomembnejša naloga, ki izhaja iz tretjega »zelenega načrta« je, da v državi pridelamo dovolj hrane za prebivalce in prehranbeno industrijo in da prenehamo z uvozom tistih poljedelskih in prehranbenih

izdelkov, ki jih lahko proizvajamo doma. Istočasno je cilj ustvariti rezerve, ki so nujne za urejeno oskrbo in stabilne cene.

Dogovorjen je obseg investicij za razvoj skupne proizvodnje, posebej pa temeljnih poljedelskih proizvodov. Za vso državo naj bi investicije znašale okoli 155 milijard din po cenah iz leta 1980. Dogovorjeni so tudi viri sredstev in vrstni red vlaganj.

(Tanjug)

Organiziranje CMI (Nadaljevanje s 1. strani)

Sporazum nadalje ureja izvajanje sporazuma, sestavo skupnega organa poslovnega odbora, ki je 5-članski, in njegove pristojnosti.

Izvajanje sporazuma bo spremljala Regijska gospodarska zbornica Celje, bistveno pri tem pa je, da naj bi medsebojno sodelovanje v bodoče bolj potekalo kot v zadnjih letih, da bi se dogovorjeno spoštovalo in ne nazadnje, da bo regija dobro oskrbovana z mesom in mesnimi izdelki, proizvajalci in potrošniki pa zadovoljni.

DSSS

IMENOVANJA

Organi upravljanja so v preteklem mesecu imenovali naslednje poslovodne organe:

Andrej ČULK, dipl. oec., je postal direktor Interne banke Hmezad.

Ernest MARINC, inž. org. dela, je postal vodja Hranilnice in posojilnice Hmezada.

Vlado KRALJ, inž. kmetijstva, je postal direktor Kmetijske zadruge Savinjska dolina.

Henrik KRUŠNIK, oec., je postal direktor DO Minerva in

Alojz KLANČNIK, dipl. inž. kmet., je postal direktor TOZD Tovarna krmil Žalec.

Vsem želimo pri vodenju in delu obilo uspehov.

ORGANIZACIJSKE STRUKTURE

(Nadaljevanje in konec)

INTERAKCIJSKE ORGANIZACIJSKE STRUKTURE

Kritike linijske, funkcionalne in linijsko štabne organizacijske strukture so vplivale na razvoj učinkovitejših organizacijskih struktur, predvsem funkcionalno teamske organizacijske strukture in Likertove organizacijske strukture sistema 4, katere bomo podrobneje obravnavali.

FUNKCIONALNO TEAMSKA ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

V funkcionalno teamski osnovi oblikujejo organizacijsko strukturo funkcije, ki so in ki morajo biti v enakopravnem položaju. Predpostavlja naravno delitev pristojnosti in odgovornosti med poslovnimi funkcijami. Vsaka funkcija v organizaciji sodeluje z vsako drugo funkcijo s ciljem, da bi se učinkovito uresničevali cilji celotne organizacije.

Temeljna načela funkcionalno teamske zasnove so:

- skupno postavljanje in izvrševanje nalog, ki imajo enak pomen in vrednost; vsakdo v delovni skupini ima enako avtoriteto,
- doseči logičnost v delitvi pristojnosti med funkcijami,
- razporediti kadre po funkcijah glede na njihovo specializacijo,
- ustvarjanje medsebojnega sodelovanja z minimalnimi obveznostmi do formalnega organa,
- izločitev protislovja, da dosežemo ekonomsko ravnotežje med funkcijami,
- ustvariti maksimalno koordinacijo z najenostavnejšo hierarhijo v vseh funkcijah,

– samo z večjimi in pomembnejšimi razlikami v mišljenju seznaniti višje organe, da o njih odločijo,

– spodbujati skupinsko delo zaradi optimalnega doseganja ciljev.

Uspeh funkcionalno teamskega dela je odvisen od skupnega delovanja in ravnotežja ustreznih strokovnih kadrov v vseh funkcijah celotne organizacije.

Organ upravljanja in vodenja se s prenosom pristojnosti osvobajajo vsakodnevnih poslov, svojo aktivnost pa usmerjajo v usklajevanje skupnega poslovanja v organizaciji. Njihove dejavnosti so usmerjene predvsem v bodočnost organizacije (oblikovanje ciljev, programov, načrtov, nadzor nad delovanjem).

Ključne, v organizacijski praksi že preizkušene, osnove te organizacijske strukture so:

– vse funkcije imajo avtoriteto in moč za vplivanje na svojem področju delovanja,

– obstaja logično zaporedje odločitev. Prve odločitve so linijske odločitve o proizvodnji. Ko so sprejete, se sprejemajo vse nadaljnje o funkcionalnih problemih na ustreznih področjih, tako da se pripravi vse, kar je potrebno za ustvaritev določene proizvodnje,

– teamsko delo povzroča, da odločitve ene funkcije delujejo na druge in da jih sprožijo.

Funkcionalno teamsko organizacijo so začeli uvajati v takšne organizacije, ki so iz kakršnih koli razlogov prišle v težave. Z uvedbo funkcionalno teamske organizacije so povečali učinkovitost poslovanja.

LIKERTOVA ORGANIZACIJSKA STRUKTURA SISTEMA 4

Ameriški industrijski psiholog in sociolog Rensis Likert je razvil štiri sisteme vodenja – sistem 1, 2, 3 in 4. Posamezni sistemi se med seboj razlikujejo glede na udeležnost podrejenih pri odločanju. Sistemi 1, 2 in 3 so

(Nadaljevanje na 4. strani)

20. dan hmeljarjev

Letošnji hmeljarski starešina Franc Mahor iz Pariželj in njegova spremljevalka Bernarda Zagoričnik iz Podvina.

Priznanja za dosežene uspehe v hmeljarstvu

1. Franc Kronovšek, Topovlje	TZO Braslovče
2. Ivan Turnšek, Podvrh	TZO Braslovče
3. Jože Pospseh, Kasaze	TZO Gotovlje
4. Miro Rotovnik, Gotovlje	TZO Gotovlje
5. Jože Govek	TZO Gotovlje
6. Jože Kramar, Zaloška gorica	TZO Petrovče
7. Franc Grenko, Kaplja vas	TZO Prebold
8. Maks Geršak, Založe	TZO Polzela
9. Franc Sedminek, Sp. Roje	TZO Šempeter
10. Albin Šketa, Orla vas	TZO Trnava
11. Slavko Leskošek	TZO Trnava
12. Viktor Drolc	TZO Tabor
13. Konrad Toman	TZO Tabor
14. Karel Florjan, Prekopa	TZO Vransko
15. Hilmo Mustafič, Rečica ob Savinji	Zg. sav. KZ Mozirje
16. Jože Jurjevec, Rečica ob Savinji	Zg. sav. KZ Mozirje
17. Avgust Ernestl, ing. agr.	PP Kozjak Rogoza Hoče
18. Janko Ozmec	SV Jeruzalem Ormož
19. Marija Nadj	Kmetijstvo Petrovče
20. Olga Meško	Kmetijstvo Petrovče
21. Veljko Mišič	Kmetijstvo Petrovče
22. Marija Šlogar	Kmetijstvo Petrovče
23. Anton Fonda	Kmet. Žalec TOZD Latkova vas
24. Štefan Horvat	Kmet. Žalec TOZD Latkova vas
25. Alojz Kranjec	Kmet. Žalec TOZD Latkova vas
26. Katarina Sretel	KZ Celje
27. Jože Pekošak	KZ Celje
28. Ivan Rakun	ERA TOK Kmetijstvo Šoštanj
29. Ivan Tajnšek	ERA TOK Kmetijstvo Šoštanj
30. Milan Kocuter	KZ Zadrudnik TZO Ruše
31. Stane Verdev	IHP

Priznanja za visoke pridelke hmelja v 1981 letu

SAVINJSKI GOLDING

1. Piki Jože, Zg. Roje TZO Šempeter, I. mesto
2. Ribič Ivan, Zg. Roje TZO Šempeter, II. mesto
3. Golavšek Adi, Migojnice TZO Gotovlje, III. mesto

ATLAS

1. Jurak Jože, Šešče TZO Prebold, I. mesto
2. Rančigaj Ivan, Gomilsko TZO Trnava, II. mesto
3. Kramer Jože, Zaloška gorica, TZO Petrovče, III. mesto

APOLON

1. Napotnik Viktor, Podlog TZO Šempeter, I. mesto
2. Cokan Vinko, Sp. Roje TZO Šempeter, II. mesto
3. Vasle Maks, Založe TZO Polzela, III. mesto

AURORA

1. Krajnc Martin, Kapla TZO Tabor, I. mesto
2. Ribič Ivan, Zg. Roje TZO Šempeter, II. mesto
3. Ježovnik Viki, Podvin TZO Polzela, III. mesto

NAGRADE ZA DELOVNE ORGANIZACIJE:

- Kmetijstvo Žalec TZO Petrovče PE Drešinja vas, I. mesto
SV Jeruzalem Ormož TOZD Poljedelstvo, II. mesto
Zadrudnik TZO Ruše, III. mesto

NAGRADE ZA DELOVIŠČA IN STROJNE SKUPNOSTI:

- Prve ni
Kmetijstvo Žalec TOZD Petrovče PE Arja vas, II. mesto
Kmetijstvo Žalec TOZD Petrovče PE Novo Celje, III. mesto

Osmega avgusta je bilo v hmeljarskem domu v Žalcu srečanje hmeljarjev. Uvodoma v slovesnost je predsednik Izvršnega odbora poslovne skupnosti za hmeljarstvo SRS Edi Omladič govoril o hmelju v svetu in doma ter poln upanja v še lepšo prihodnost želel hmeljarjem še več uspehov pri delu.

Slavnostna predaja starešinstva

Delavski svet Celjskih mlekarn razpisuje dela in naloge

vodja komerciale

- Pogoji: – visoka izobrazba ekonomske smeri
– 2 leti delovnih izkušenj na ustreznih delih

Delovno razmerje se sklone za nedoločen čas.
Poskusna doba 3 mesece
Prijava z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Hmezad DO Celjske mlekarnice, Ljubljanska 87, Celje

različne variacije klasičnega vodenja (1 – izkoriščevalsko-avtoritativni, 2 – dobronamerni-avtoritativni, 3 – participativni-posvetovalni. Podrobneje bomo obravnavali sistem 4 – participativni sistem učinkovitih delovnih skupin.

V tem sistemu vodstvo popolnoma zaupa in verjame svojim sodelavcem. Podpirajoči odnosi pospešujejo izrabo človekovih sposobnosti na najprimernejši način. Pomembne odločitve se sprejemajo na vseh organizacijskih ravneh. Komuniciranje je vsestransko razvito po vertikali formalne organizacije kako tudi horizontalno med vsemi zainteresiranimi posamezniki in delovnimi skupinami (enotami). Nižje vodstvo ravni in neposredni delavci so visoko motivirani, ker so upoštevani in sodelujejo pri vseh odločitvah, ki se tičejo njihovega življenja in dela. Med nadrejenimi in podrejenimi je razvito prijateljsko sodelovanje z visoko stopnjo medsebojnega zaupanja.

Formalna in neformalna organizacija sta eno in isto in tvorita čvrsto celoto, ki pospešuje uresničevanje ciljev organizacije.

Organizacijska struktura po sistemu 4 je sistem tesno povezanih in med seboj prepletenih delovnih skupin, kjer je vsaka delovna skupina prek vmesnega člana (člana) vključena v ostalo organizacijo. Oblikovana je tako, da je demokratično odločanje najlažje izvedljivo.

KOMBINIRANE ORGANIZACIJSKE STRUKTURE

Kombinirane organizacijske strukture so rezultat novejših organizacijskih proučevanj. Najpomembnejši strukturi te vrste sta projektna in matrična organizacijska struktura.

PROJEKTNA ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

Projektne organizacijske strukture so razvili v organizacijah ameriške vojaške industrije, spodbuda za pospešeno uvajanje pa je bila tekma med ZDA in SZ pri razvoju sistemov za vesoljske polete.

Projektne organizacije se oblikujejo glede na posamezne projekte s ciljem, da se projekt izvede v predvidenem času, z določenimi stroški in v skladu z zahtevami naročnika. Vsi ljudje, ki sodelujejo pri izvajanju projekta, so dodeljeni vodji projekta. Brž ko je projekt končan, ljudi razrešijo teh nalog in dodelijo njihovim matičnim oddelkom ali pa razporedijo na drugi projekt.

Organizacije, ki uporabljajo projektne organizacije, postavijo za realizacijo vsake pogodbe (projekta) vodjo projekta, ne glede na obseg projekta. S tem zagotovijo posebno skrb za izvedbo projekta. Vodji projekta so odgovorni vsi sodelavci na projektu.

Temeljne različnosti značilnosti projektne organizacije glede na druge organizacijske strukture so predvsem naslednje:

- usmerjenost k nalogam (doseganje projektnih ciljev),
  - sistemska usmerjenost (obravnavanje projekta kot celote),
  - stroškovna odgovornost,
  - organizacija z omejenim časom trajanja (do konca trajanja projekta).
- Glavne prednosti projektne organizacije so:
- projekt obravnavamo kot načrtovano, usklajeno in nadzorovano organizacijo za ves čas trajanja projekta,
  - projektni organ skrbi samo za realizacijo dejavnosti, ki so združene s projektom,

- zagotavlja se odgovornost za realizacijo ciljev,
- centralno se zbirajo in vrednotijo informacije o projektu.

Osnovni problemi, ki spremljajo projektne organizacije pa so:

- težnje projektnih vodij, da ustalijo projektne teame in se s tem zavarujejo proti riziku,

- nasprotja med projektnim in funkcijskim obravnavanjem organizacijskih problemov (konflikti z linijskimi vodji),

- nasprotja med uspešno izvedenimi projekti in hkratnim razvijanjem tehnologije – tehnološki dosežki so že zastareli z realizacijo projekta, obstaja nevarnost, da se takšna tehnologija še naprej razvija.

Oblikovanje in uvajanje projektne organizacije spremljajo številni problemi. Uvajanje projektne organizacije moremo poimenovali inovacijski proces, ki pomeni dezintegracijo hierarhične strukture moči in avtoritativnega vodenja, hkrati pa ustvarjanje demokratičnih organizacijskih struktur z demokratičnim vodenjem, povezanih s sodobnimi vedenjskimi pristopi.

MATRIČNA ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

Matrična organizacijska struktura je svojevrstna prilagoditev projektne organizacije. Primerna je za organizacije, ki hkrati izvajajo veliko število manjših projektov, katerih realizacija zahteva relativno kratek čas, zato pa hitro premeščanje ljudi z enega projekta na drugega. Pri matrični organizaciji ostanejo ljudje podrejeni vodjem svojih matičnih oddelkov, čeprav delajo na različnih projektih. Gre za dvojno podrejenost, strokovno projektne vodji in disciplinsko vodji matičnega oddelka.

Matrična organizacijska struktura zagotavlja izravnavanje med potrebno projektne dinamiko in stabilnostjo strokovnih kadrov.

Pri matrični organizaciji, kot tudi pri projektni, se nam vsiljuje misel, da povzroča zmedo pri sodelavcih. Posamezniki namreč neradi zapuščajo bolj plačana dela in po dovrstitvi projektov neradi sprejemajo nazaj nižje

plačana dela. Prav tako je možen pomislek glede problema stalnega vodstva, ki ga klasična organizacijska teorija obravnava kot osnovno predpostavko za urejeno vodenje. Te probleme je relativno lahko obvladati, če ljudje vnaprej vedo, da bodo po dovrstitvi projekta dodeljeni ali na svoja stalna delovna mesta ali na druge projekte.

Glede na osnovne značilnosti projektne in matrične organizacijske strukture lahko rečemo, da sta primerni in zanimivi tudi za naše organizacije, predvsem v kombinaciji z že ustaljenimi organizacijskimi strukturami.

ORGANIZACIJSKE STRUKTURE V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

V organizacijah združenega dela uporabljamo predvsem klasične organizacijske strukture. Najpogosteje se uporablja linijsko štabna. Štabni organi so često postavljeni le pri najvišjem vodstvu. V štabnih enotah so zaposleni strokovnjaki, katerih vloga je predvsem posvetovalna. Navadno so to sestavljalci načrtov, delovnih metod in tehnoloških postopkov ter razni analitiki. Strokovnjaki v štabnih enotah strokovno obdelujejo in pripravljajo vse potrebno za važnejše poslovne odločitve, usklajevanje in predlaganje pa gre navadno po linijskem delu. Ker strokovnjaki največkrat ne morejo vplivati na konkretno odločanje, prihaja do nezadovoljstva v primeru drugačnih odločitev, predvsem takšnih, ki temeljijo na linijski moči in ne na strokovnih osnovah.

V organizacijski teoriji še ni razčiščeno, katera organizacijska struktura najbolj ustreza samoupravnim OZD. Nedvomno je, da moramo za samoupravne proizvodne odnose oblikovati takšno organizacijsko strukturo, ki bo zagotavljala demokratično odločanje. Takšne strukture so pa interakcijske in kombinirane organizacijske strukture.

VPLIV STRUKTURNIH SPREMENB NA USPEŠNOST ORGANIZACIJE

V teoriji organizacije in v praksi vse preveč povdarjamo pomembnost formalnih vidikov organizacije. Navadno smo prepričani, da je organizacijska učinkovitost mogoče doseči le s strukturnimi in formalnimi spremembami.

Za optimalno organizacijsko učinkovitost moramo hkrati spreminjati organizacijo na več področjih oziroma delati različne vrste sprememb v organizaciji, in sicer:

- strukturne,
- tehnološke,
- človeške,
- delovno procesne.

Skupna značilnost novejših dognanj organizacijske teorije je zagovarjanje potrebe po hkratnem spreminjanju organizacije v določenem obsegu in z različnih vidikov; le tako lahko dosežemo optimalno organizacijsko učinkovitost.

ZAKLJUČEK

Organiziranje združenega dela pomeni določeno poslovno in samoupravno strategijo. S poslovno strategijo mislimo na opredeljevanje poslovnih ciljev, izbiro smeri delovanja in smotrno drzoporejanje razpoložljivih resursov, potrebnih za uresničitev postavljenih ciljev. Razporejanje resursov pa odseva v organizacijski strukturi, ki je sredstvo za uresničevanje določene strategije. Poleg strategije vplivajo na organizacijsko strukturo OZD tudi poslovni cilji, vrste odločitev ter razmere poslovanja.

Organizacijska struktura neke organizacije združenega dela je rezultat vplivanja vrste dejavnikov. Zaradi spleta vplivov na organiziranje struktur je potrebno, da OZD hkrati uporabljajo različne organizacijske strukture – glede na poslovno strategijo, poslovne cilje, vrste odločitev in razmere poslovanja. Najvišjo učinkovitost neke organizacije dosežemo, če opravljamo vse potrebne spremembe hkrati.

EOO – Zoran Kviter

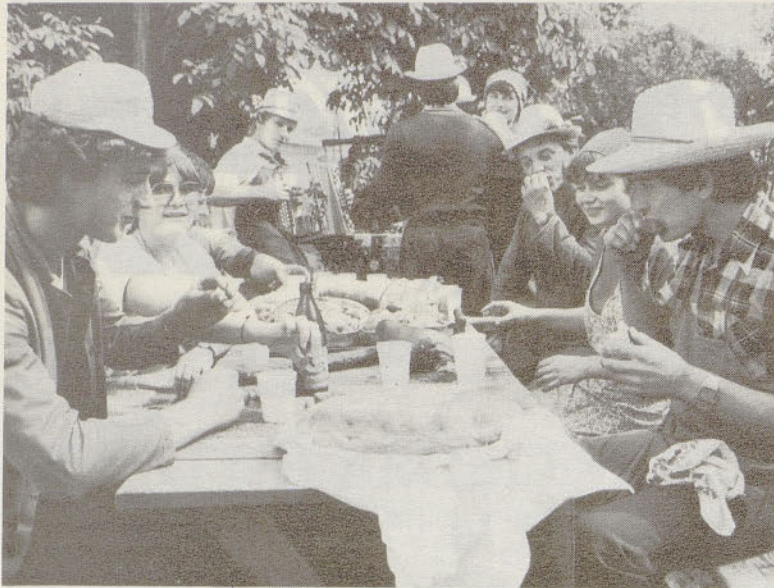
KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA
HMEZAD – NOTRANJA TRGOVINA, TOK MEGA

objavlja prosta dela in naloge

**potniška prodaja blaga za določen čas
do 31. 12. 1982**

Pogoj: končana srednja komercialna ali poslovodska šola
in tri leta ustreznih delovnih izkušenj.
Poskusno delo tri mesece

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev
pošljite kadrovski službi Hmezad-Notranja trgovina,
Celjska cesta 7, Žalec v roku 15 dni po objavi.

Najlepšo kmečko opravilo je dobra malica, ki je še okusnejša po napornem delu. Prikaz mladih zadrušnikov s Polzele.

PLAN DOVOZA HMELJA LETNIKA 1982

1. HMEZAD TZO Polzela
2. HMEZAD TZO Trnava
3. HMEZAD TZO Braslovče
4. HMEZAD TZO Petrovče
5. HMEZAD TZO Prebold
6. HMEZAD TZO Šempeter
7. HMEZAD TZO Gotovlje
8. ERA VELENJE: Velenje – Šoštanj – Šmartno ob Paki
9. KZ Dravograd
10. KZ »DRAVA« Radlje
11. KZ Slovenj Gradec
12. MERKATOR Kmetijski kombinat Sevnica
13. HMEZAD Kmetijstvo Šmarje pri Jelšah
14. SLOVENIJA VINO »Jeruzalem« Ormož
15. AGROKOMBINAT Maribor – Rače
16. KZ KRKA Novo mesto
17. PP KOZJAK »Ragoza« Hoče
18. KŠC »GRM« Novo mesto
19. Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec
20. HMEZAD Kmetijstvo Latkova vas

PREVZEM NA TERENU – VZHODNO PODROČJE

AGRARIA Brežice
MERKATOR Kmetijski Kombinats Sevnica – Loka
Kmetijska zadruga Celje
HMEZAD Kmetijstvo Celje – Šmarjeta – Vojnik
HMEZAD Kmetijstvo Petrovče

PREVZEM NA TERENU – ZAHODNO PODROČJE

HMEZAD Kmetijstvo Vrbje – Šempeter
KZK Mozirje
HMEZAD TZO Vransko
HMEZAD Kmetijstvo Latkova vas – Vransko
HMEZAD TZO Tabor
HMEZAD Kmetijstvo Latkova vas – Tabor
HMEZAD TZO Braslovče
HMEZAD Kmetijstvo Latkova vas – Žovnek

PREVZEM NA TERENU – MARIBORSKI SEKTOR

KK Ptuj DE Dornava, Turnišče, Pragersko
KZ Ruše
HMEZAD Kmetijstvo Radlje ob Dravi

VODJA HMELJARNE
Ivan Pražnikar

10. OBMOČNO TEKMOVANJE MLADIH ZADRUŠNIKOV V ORANJU, SPRETNOSTNI VOŽNJI IN TEORIJI

Tekmovanje je letos potekalo v Malih Braslovčah na njivah Kmetijstva Latkova vas ob lepem in sončnem vremenu v četrtek 5/8-1982, v okviru tedna Hmeljarjev.

Udeležilo se ga je 11 ekip KZ Savinjska dolina in ena ekipa iz SKZ Mozirje. Iz ostalih občin v Celjski regiji ni bilo ekip, ki bi se udeležile tekmovanja, kar se že dogaja iz leta v leto.

Tekmovanje si je ogledalo veliko okoliških kmetov, ki so z zanimanjem opazovali potek tekmovanja. Največ gledalcev se je zbralo ob poligonu za spretnostno vožnjo.

Razglasitev rezultatov in podelitev priznanj je bilo v nedeljo 8/8-1982 ob Dnevu hmeljarjev.

Uvrstitev ekip in posameznikov na 10. območnem tekmovanju mladih zadrušnikov v oranju, spretnostni vožnji in teoriji:

TEORIJA – ženske

1. Marina FELICIJAN	AMZ PETROVČE
2. Romana LESJAK	AMZ PETROVČE
3. Zofija ČREPINŠEK	AMZ ŠEMPETER
4. Helena KUNST	AMZ ŠEMPETER

TEORIJA – moški

1. Vinko ZUPANC	AMZ PETROVČE
2. Marjan UDRIH	AMZ ŠEMPETER
3. Marjan RIBIČ	AMZ PREBOLD
4. Janko ZAJC	AMZ POLZELA

SPRETNOSTNA VOŽNJA – ženske

1. Zofija ČREPINŠEK	AMZ ŠEMPETER
2. Romana LESJAK	AMZ PETROVČE
3. Helena KUNST	AMZ ŠEMPETER

SPRETNOSTNA VOŽNJA – moški

1. Jože RAKUN	AMZ MOZIRJE
2. Aleš ČETINA	AMZ ŠEMPETER
3. Franc BLAGOTINŠEK	AMZ POLZELA
4. Silvo LENKO	AMZ TRNAVA

ORANJE – ženske

1. Zofija ČREPINŠEK	AMZ ŠEMPETER
2. Metka STEPIŠNIK	AMZ PETROVČE
3. Cvetka PIKL	AMZ ŠEMPETER
4. Helena KUNST	AMZ ŠEMPETER

ORANJE – moški

1. Silvo LENKO	AMZ TRNAVA
2. Marjan RIBIČ	AMZ PREBOLD
3. Vinko ZUPANC	AMZ PETROVČE
4. Mirko VODLAK	AMZ BRASLOVČE

SKUPNA RAZVRSTITEV – ženske

1. Zofija ČREPINŠEK	AMZ ŠEMPETER
2. Metka STEPIŠNIK	AMZ PETROVČE
3. Cvetka PIKL	AMZ ŠEMPETER
4. Romana LESJAK	AMZ PETROVČE

SKUPNA RAZVRSTITEV – moški

1. Silvo LENKO	AMZ TRNAVA
2. Marjan RIBIČ	AMZ PREBOLD
3. Vinko ZUPANC	AMZ PETROVČE
4. Marjan UDRIH	AMZ ŠEMPETER

(Nadaljevanje na 9. strani)

PROTI TOČI TUDI Z »MOŽNARJI«

ALI PROTI TOČI TUDI BREZ RAKET

Tako je pred letom dni v dnevnem časopisju to možnost opisal profesor doktor dipl. ing. agr. Milan Novak. Kaj je to in kako je s to rečjo? Se bo nekdo vprašal, ko bo prebral takšen naslov.

Vsi vemo, da je letošnje poletje več ali manj bogato z dobrinami, gospodarskimi stresi pa tudi z naravnimi ujmi, zlasti s točo. Ob tem in le samo ta hip smo razmišljali, da bi že bil vendar čas, se opremiti s primernimi uspešnimi ukrepi zoper točo.

V juniju lani smo lahko v Večeru zasledili zelo zanimiv članek, ki začneja sicer bolj »sramežljivo« obravnavati za naše kmetijstvo pereč problem obrambe pred točo z raketami.

V članku je omenjen eden od številnih strelcev raketnega sistema podravskih občin, Anton Hajšek iz Cirkovec na Dravskem polju. Požrtvovalen in vesten mož, že peto leto oskrbuje strelno mesto 71 v Cirkovcih in mora biti »dežuren« skozi vse letne mesece, ki so za točo nevarni. Te ujme zaenkrat nihče ne more vnaprej napovedati in je zato edino dobra dežurna služba z ustreznim radarskim obveščevalnim centrom zaenkrat še neobhodna.

Hajšek je pri tem omenil tudi nekaj problemov te obrambe, v prvi vrsti nezanesljive rakete, ki nimajo predpisanega dometa in tempirane eksplozije so zato živlensko nevarne za neposredno okolico. Po njegovih izkušnjah bi bila zanesljivost obrambe 70 odstotna pod pogojem, da je sistem tehnično brezhiben.

V tem članku je profesor Milan Novak povedal, da nima sicer namenja podajati strokovne analize tega sistema, ampak samo nakazati nekaj kritičnih misli in mnenj za razmislek in razpravo širši javnosti, strokovnjakom pa impulz za ustrezno ukrepanje oz. izboljšanje sedanjega stanja. Naloga tehnične znanosti na področju kmetijske proizvodnje je prirodne ujme, med katere spada tudi toča, preprečiti v čim večji meri in s postopki, ki so v praksi dostopni in učinkujejo z ustrežno zanesljivostjo ter niso nevarni za uporabnike, ki jih izvajajo, niti za okolje, v katerem potekajo, kar se onesnaževanja tiče.

Pri nas je profitočna obramba organizirana skoraj izključno na raketnem principu vnašanja srebrovega jodida v oblake za točo. To je

že okrog 4 desetletja stara tehnika, ki je že precej izgubila na svojem pomenu predvsem iz sledečih razlogov:

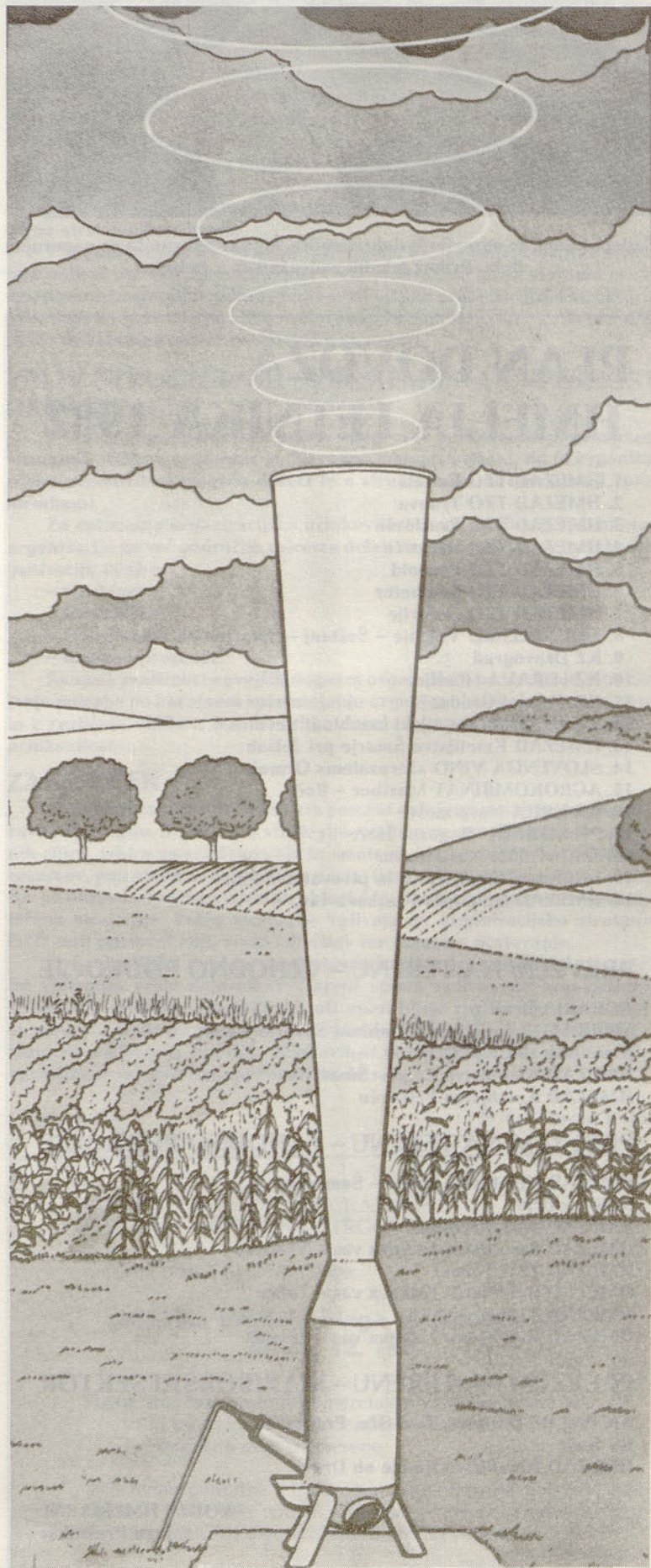
Rakete ne smejo izstreljevati, če se nahajajo v širšem zračnem prostoru letala, Preko našega ozemlja so speljani pomembni mednarodni zračni koridorji z vedno večjo frekvenco poletov, zato so vedno pogostejši primeri prepovedi streljanja z raketami. Nadalje je učinkovitost srebrovega jodida pogojena od točnosti depozicije v oblake, kjer se formirajo zrna toče. Zato morajo strelci raket imeti na razpolago rakete z različnimi višinskimi dometi z zanesljivim delovanjem in tudi ciljanje mora biti dobro posebno še v nevihtnih razmerah.

Na žalost imajo naši strelci prepogosto opravka z nekvalitetnimi raketami. Ta sistem zahteva dobro usklajenost delovanja strelnih mest med seboj in tudi sosednjih služb npr. avstrijske, italijanske in naše in pa seveda službe za kontrolo letalskih poletov ter letališč. Končno je potrebno še omeniti, da spada srebrov jodid med strupene snovi, ki onesnažujejo okolje, ki postaja vedno bolj ogroženo od strani različnih onesnaževalcev in bodo predpisi in ukrepi za varstvo okolja vedno ostrejši.

Iz doslej povedanega lahko zaključimo, da ima raketni način vnašanja srebrovega jodida v oblake več šibkih točk, ki zmanjšujejo njegovo učinkovitost, med njimi še nismo omenili tudi visoke nabavne cene in dragega vzdrževanja celotnega sistema, od vzdrževanja strelnih mest ter posebnega radarskega sistema.

Vnašanje srebrovega jodida z letali pri nas ni bilo nikoli v rabi, ker predstavlja precejšnje tveganje za pilota, ki mora z letalom skozi zračni oblak in pa možnost da zaide v strupeno atmosfero srebrovega jodida. Zelo zanesljiva obramba proti toči so zaščitne mreže iz plastičnega pletiva, katere rastrostroje preko nasada, ki ga želijo zaščititi. Vendar je to izredno draga obramba, zato pride v poštev le za zaščito intenzivnih manjših plantažnih nasadov in z njo lahko obvarujemo zelo majhne površine.

Glavnina kmetijskih posevkov ostane še naprej nezavarovana. Omenjen postopek smatramo le kot dopolnilno obrambo. Plastične mreže

proti toči smo pri nas uporabili znotraj odnosno v območju raketne obrambe, ker le ta ni dovolj zanesljiva. Razumljivo je, da zaščita nasa-da z mrežo ne zahteva nobene do-datne obrambe.

Tako o znanih ukrepih proti toči meni profesor Milan Novak.

Varovanje pred točo z »možnarji«

V inozemstvu, zlasti v Franciji, Avstriji, Nemčiji, Švici in Italiji se v zadnjih letih uvaja nov način obrambe proti toči, ki deluje na princi-pu zračnega valovanja, ki ga povzročijo eksplozije s pritiskom okrog 2000 barov (atmosfer) in zaje-majo zračno plast do višine 10.000 m. Vibracija ali valovanje ozračja pa ne dopušča združevanja hlapov v kapljice, ki bi pozneje zm-rznile v ledene kroglice – točo. Če hlapi zmrznejo, pada sneg, kot se je to zgodilo v Franciji. Sam princip so poznali že naši stari očetje, saj so imeli po hribih nad vinogradi pos-tavljene strelne utice in so z navad-nimi možnarji streljali v oblake. Se-veda pa so bile eksplozije slabe in so dosegli le delne uspehe. Sedanji način je izredno izpopolnjen z novo tehnologijo in elektroniko, eksplozije so usmerjene in sledijo v obliki rafala z 8 eksplozijami v eni minuti. Količina ropota v neposredno oko-lje znaša le do 80 dB. Pogonsko sredstvo je običajen plin, aceten iz bomb, ki se uporablja pri avtoge-nem varjenju.

Srelna postaja (kontejner) izgle-da takole: iz strehe štrli ustje strel-nega topa in na posebnem jamboru so nameščene solarne fotocelice, ki s pomočjo sončne energije polnijo z električnim tokom baterijo, ki s po-močjo elektrod daje potreben tok za električni vžig acetilena v zgoreval-ni komori. Izven hišice je lahko tudi detektor za dež, ki ga vključimo v času nevihte, ki prinese točo in se sistem odnosno strelno mesto pri določeni količini dežja samodejno vključi in strelja ves čas nevihte. Lahko pa sistem ročno krmilimo ali pa daljinsko upravljamo preko ra-

dijskih valov in to ne samo eno ampak več strelnih mest hkrati. Eno strelno mesto zaščiti okoliš s 50 do 75 ha površine, odvisno od jakosti nevihte odnosno orkana, ki prinaša točo.

Proizvajalcev teh načinov (topov) obrambe proti toči je več. Najbolj poznani izdelovalec teh topov je fir-ma CORBALLAN, saj jih ima samo v Italiji razvrščenih več kot sto. Po le-tošnjem neurju v mariborskem oko-lišu se je za nabavo takšnega topa odločil tudi Agrokombinat Maribor.

Neizpodbitne in dokazane pred-nosti tega sistema so: – ne vpliva na letalski promet, zato ni potrebno dovoljenje kontrole poletov, zajema vse zračne plasti, kjer se lahko oblikujejo zrna toče.

– Lahko se uporabi za lokalno zaščito, neodvisno od sosednjih siste-mov, prav tako pa se da povezati v zaščito celotne regije, kar poceni obratovalne stroške.

– Odpadejo dežurstva posameznih strelnih mest, ker se dajo daljinsko voditi ali pa avtomatizirati.

– Ni onesnaževalec okolja, ni ne-varen za osebe in sosede, kot je ne-variant raketni sistem.

– Pogonsko surovino imamo doma.

Ker je proizvodnja podobnih topov možna doma, smo se za to pro-izvodnjo odločili v Hmezadu v TOK MEGA, seveda v sodelovanju z enim od znanih proizvajalcev teh naprav.

Namen tega članka je, da se pri reševanju tako pomembnega problema kot je problem toče, k reševanju pritegnejo tudi sodobnejše me-tode, saj dosedanji raketni sistem, ni poceni v pogledu vzdrževanja, ne obratuje zanesljivo, je nevaren za osebe in okolje, čeprav z njim op-ravljajo vestni in požrtvovalni ljudje. Nov sistem je modernejši in bi ga bilo potrebno čimprej proučiti in preizkusiti po ustreznih strokovnih in znanstvenih merilih.

Podrobnejše strokovne informa-cije lahko dobite pri prof. dr. Mila-nu Novaku.

J. Z.

Na pol podrte žičnice so zavarovali in potrgan hmelj obesili družno vsi kra-jani in številni pripadniki civilne zaščite.

Higiiena pri pridobivanju mleka

Mleko se zaradi specifične sestavine razlikuje od vseh drugih tekočin, bodisi rastlinskega, bodisi žival-skega izvora. Edino mleko namreč vsebuje praktično vse sestavine nuj-no potrebne za življenje mladega or-ganizma. Te sestavine so voda, maščo-ba, beljakovine, ogljikovi hidrati (sladkorji) rudninske snovi, vitamini, itd. Sveže kravje mleko ima nasled-njo povprečno kemično sestavo:

- voda 87,3 %,
- beljakovine 3,8 %,
- mlečni sladkor 3,55 %,
- pepel (rudninske snovi) 0,65 %.

Razen omenjenih glavnih sestav-in vsebuje kravje mleko še vitamini in nekatere druge snovi, ki so nuj-no potrebne za rast organizma.

VIME:

Mleko nastaja v t. i. mlečni žlezi, ki ji pri živalih pravimo vime. Pri kra-vi je razdeljeno na dve polovici, ti pa še na dve četrti. Vime je sestavljeno iz žleznega in vezivnega tkiva. Žlez-no tkivo je sestavljeno iz prav majh-nih votlinic, v katerih nastaja mleko. Mleko iz teh majhnih celic teče po kanalčkih, ki se zlivajo v vse večje in večje kanale in končno priteče v cis-terno (vime).

MOLŽA:

Pridelovanje mleka imenujemo molžo. Poznamo dva načina molže, ročno in strojno. Izvedba obeh nači-nov molže mora biti čim bolj podobno najbolj naravnemu načinu pridobi-vanja mleka tj. sesanju teleta.

Za izločanje mleka med molžo poskrbi hormon oksitocin. Nastaja v delu možganov, ki se imenuje hipo-fiza. Izločanje oksitocina spodbudi npr. masaža vimena pred molžo, se-sanje teleta in razni drugi prijetni dražaji, ki delujejo na kravo pred molžo. Enak učinek ima prihod zna-nega molznika ali če živali zaslišijo znano melodijo in tudi različni zvočni učinki, na katere se živali navadijo in tudi različni zvočni učinki, na katere se živali navadijo. Vedeti mo-ramo tudi, da delovanje oksitocina traja približno 6–7 minut, torej mora biti molža v tem času v glavnem končana, če hočemo žival temeljito pomolsti. Če pa je krava pred molžo in po njej prestrašena, nemima ali zaradi napačne molže čuti bolečine, deluje zaviralno na izločanje mleka. V takih primerih pravimo, da krava zdržuje mleko. Če se to ponavlja večkrat zapored, krava počasi začne izgubljati mleko.

Pravilna molža – bodisi ročna bo-disi strojna – ima za pridobivanje hi-giensko kakovostnega mleka mno-go večji pomen, kot pa se zdi na prvi pogled. Molzniki bi morali imeti za molžo posebno obleko ali morajo vsaj z obleke, v kateri bodo molzli,

pred tem otresti prah, da ne bi z njim okužili in onesnažili mleka. Obvezo-si morajo pred molžo oprati roke s toplo vodo in milom ter jih obrisati s čisto krpo. Živalim očistimo vime; če je zelo umazano, ga je treba oprati z razkùžilom in obrisati s čisto krpo. Zelo pomembno je, da molznik iz vsakega seska izmolze prve curke mleka v posebno posodo. Tako se odstranijo mikroorganizmi, ki so skoraj vedno v seskovnem kanalu, ka-mor so prišli s steljo, hkrati pa mol-znik opazi morebitne spremembe mleka in s tem ugotovi obolenje vi-mena. Teh prvih curkov mleka nika-kor ne smemo izmolsti v steljo, ker s tem okužimo nastil, ki kasneje po-novno okuži vime. Strojna molža je v higienskem pogledu vsekakor boljša od ročne, saj pri tem načinu molže mleko teče ves čas po zaprtem siste-mu in je manj izpostavljeno možnos-tim onesaženja in okužbe kot pri ročni molži. S strojno molžo se olajša delo in prihrani čas. Izboljša se hi-gienska kakovost mleka, seveda če so molzni stroj, cevi in vsa ostala op-rema res temeljito očiščeni in razku-ženi.

Na koncu molže je zelo pomemb-no, da dobro izmolzemo vsako četrt. Mleko zadnjih curkov je najbolj mastno, razen tega temeljito izmol-zevanje ugodno vpliva na vime. Ta-koj po končani molži je treba mleko odstraniti iz hleva, sicer se navzame neprijetnega vonja po hlevu.

HLAJENJE:

Mleko je treba kar najhitreje oh-laditi na čim nižjo temperaturo, tj. 10 °C, če je mogoče pa še na nižjo. S tem bi preprečili kvarjenje mle-ka, ki ga največkrat povzročijo mikroorganizmi. To so majhna živa bitja, ki jih s prostim očesom ne vi-dimo. Nekaterim pred njimi pravi-mo bakterije in te največkrat pov-zročijo kvarjenje mleka. V mleku se namreč močno razmnožijo in zato pride do sprememb (kislo, grenko, sluzavo mleko). Zato je tako zelo pomembno, da mleko čimprej po molži ohladimo na čim nižjo temperaturo, da zavremo raz-voj bakterij – povzročiteljice kvar-jenja mleka. Seveda pa moramo pri tem opozoriti na napačno pojmo-vanje hlajenja, ki je prisotno pri ne-katerih proizvajalcih mleka. Neka-teri so namreč prepričani, da je hla-jenje mleka po molži edini pogoj za pridobivanje mleka dobre higiens-ke kakovosti, mleka, ki se ne kva-ri. Vedeti moramo, da hlajenje mle-ka ne uniči bakterij, ki so v mleku, pač pa upočasnijo njihovo razmno-ževanje in nekoliko podaljša čas, v katerem se bi mleko pokvarilo.

Zato je tudi tako pomembno, da mleko prihaja v hladilne bazene 2 x dnevno – jutraj in zvečer, takoj po molži.

Štefka Horvat

NAVODILO ZA UVELJAVLJANJE PREMIJ

V Ur. listu št. 26/82 so objavljena štiri navodila o uveljavljanju premij.

Navodilo o UVELJAVLJANJU PREMIJE ZA PLEMENSKE TELICE ZA OBNOVO ČREDE PLEMENSKIH KRAV v letu 1982 določa, da se za plemenske telice štejejo telice lisaste ali rjave pasme, pri OZD – družbenih farmah pa tudi črnobeke pasme in poskusna čreda pasme charalais. Vse plemenske telice, za katere se uveljavlja premija, morajo biti najmanj 7 mesecev breje, oplojene s semenom bikov, določenih s programom osemenjevanja; biti morajo v kontroli proizvodnosti A ali Z. Premija ne pripada za plemenske telice, ki se prodajo ali odtujijo.

Rejcem pripada ob izpolnjenih pogojih premija za vsako najmanj 7 mesecev brejo plemensko telico znanega porekla in znane plemenske vrednosti za pridobivanje mesa in mleka, ki pomeni obstoječe črede plemenskih krav pri rejcu, v znesku:

– 3.500 din za plemensko telico v nižinskih območjih,

– 4.000 din za plemensko telico v hribovitih območjih.

Zahtevku za uveljavitev premije je potrebno predložiti:

– za združene kmete: pogodbo o reji pri rejcu obnovljene črede plemenskih krav, ki mora vsebovati tudi podatke o obstoječem staležu plemenske črede krav in podatke o nadomestni in nadomeščeni živali;

– za organizacije združenega dela: izjavo pooblaščenega organa o reji obnovljene črede plemenskih krav pri tej organizaciji; izjava mora vsebovati podatke o čredi plemenskih krav po inventurnem stanju 31. decembra 1981 in podatke o reji obnovljene črede plemenskih krav;

– izjavo pooblaščenega organa uveljavljanja premije, da za plemensko telico še ni bila izplačana premija;

– potrdilo pooblaščenega OZD, da je plemenska telica znanega porekla in znane plemenske vrednosti za pridobivanje mesa in mleka in da je najmanj 7 mesecev breja. Šteje se, da je plemenska telica znanega porekla, če je v skladu s predpisi o ukrepih v živinoreji poznan vsaj njen oče.

Potrdilo mora vsebovati zaporedno številko, ime in priimek oz. firmo rejca telice, tetovirano številko oz. drugo trajno označbo telice, datum rojstva telice, ime in številko očeta, datum obrejitve, podatke o biku, s čigar semenom je obrejena številka ocenjevalnega zapisnika telice, vrsto kontrole proizvodnosti (A ali Z), davčni okoliš, dele premije po nosilnih sredstvih.

– za izplačilo dela premije pri republiškem skladu: dokazilo da so zagotovljena oz. že izplačana sredstva za del premije, ki jih zagotavlja občinski sklad; kot dokazilo se šteje pisno potrdilo občinskega sklada oz. kopija prenosnega naloga s katerim je bil ta del premije plačan.

– 0 –

Navodilo o uveljavljanju PREMIJE ZA PLEMENSKE KRAVE ZA POVEČANJE STALEŽA OSNOVNE ČREDE V LETU 1982 določa, da se za plemenske krave štejejo krave lisaste ali rjave pasme, pri organizacijah združenega dela – družbenih farmah pa tudi črnobeke pasme in poskusna čreda pasem charalais. Vse plemenske krave, za katere se uveljavlja premija, morajo biti v kontroli proizvodnosti A ali Z. Za povečan stalež krav se šteje poleg nakupa ali drugega načina pridobitve krave tudi priredba telice v kravo. Če gre za nakup ali drugačen način pridobitve krave se šteje, da gre za povečanje staleža, če novo pridobljena krava ni starejša nad 5 let je v kontroli proizvodnosti po načinu A ter izpolnjuje tudi pogoje po odloku.

Rejci lahko uveljavljajo premijo tudi, če je bila krava že premirana kot plemenska telica.

V primeru prodaje ali drugačne odtujitve že premirane krave, novi rejec nima pravice do uveljavitve premije.

Rejcem pripada ob izpolnjenih pogojih premija za vsako najmanj 7 mesecev brejo plemensko telico znanega porekla in znane plemenske vrednosti za pridobivanje mesa in mleka, ki pomeni obnovo obstoječe črede plemenskih krav pri rejcu, v znesku:

– 3.500 din za plemensko telico v nižinskih območjih,

– 4.000 din za plemensko telico v hribovitih območjih.

Zahtevku za uveljavitev premije je potrebno predložiti:

– za združene kmete: pogodbo o reji dodatnega števila pri rejcu vhlavljenih plemenskih krav;

– za organizacije združenega dela: izjavo pooblaščenega organa o povečanju staleža pri rejcu vhlavljenih plemenskih krav;

– izjavo pooblaščenega organa uveljavljanja premije, da za plemensko kravo še ni bila izplačana premija;

– potrdilo pooblaščenega OZD, da je plemenska krava znanega porekla in znane plemenske vrednosti za pridobivanje mesa in mleka. Šteje se, da je plemenska krava znanega porekla, če je v skladu s predpisi o ukrepih v živinoreji priznan vsaj njen oče;

– za izplačilo dela premije pri republiškem skladu: dokazilo, da so zagotovljena oz. izplačana sredstva za del premije, ki ga zagotavlja občinski sklad.

– 0 –

Navodilo o uveljavljanju PREMIJE ZA PRIVEZOVANJE TELET ZA PITANJE V LETU 1982 določa, da OZD – klavnice, ki so dolžne skupaj s ceno za dobavljene junce in junice izplačati tudi svoj del premije in del premije, za katerega zagotavlja sredstva samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane v občini, kjer je meso porabljeno, uveljavljajo pri občinskem skladu njegov del premije in to v višini 5,20 din za kilogram dobavljenega mesa. Klavnice uveljavljajo pri velikih potrošnikih del premije, ki ga sicer zagotavlja občinski sklad, če je bilo meso dobavljeno tem velikim potrošnikom. Za meso, kupljeno izven SR Slovenije, klavnice niso upravičene uveljavljati premije.

Organizacijam združenega dela, ki pitajo teleta v lastnih pitališčih, pitališčih drugih organizacij ali pri združenih kmetih in združenim kmetom, ki pitajo lastna teleta, pripada ob izpolnjenih pogojih ob dobavi pogodbeno spitanega teleta, premija v višini:

– 3.650 din po glavi spitanega živali v nižinskih območjih oziroma,

– 4.320 din po glavi spitanega živali v hribovitih območjih.

Premija pripada ob izpolnitvi pogojev:

a) organizaciji združ. dela, ki pita teleta v lastnih pitališčih;

b) individualnemu rejcu, ki je lastnik živali, če so junci in junice spitate v proizvodnem sodelovanju z OZD in če so z njim individualnimi rejci sklenili pogodbo že ob začetku pitanja; premijo za individualne rejce uveljavlja organizator proizvodnje.

c) OZD, ki je lastnik živali v pitanju če teleta storitveno pitajo individualni rejci ali druge OZD v svojih pitališčih na podlagi pogodbe med lastnikom živali in rejcem oz. z OZD, ki storitveno pita živali v svojih pitališčih.

č) OZD in individualnim rajcem, kadar skupno vlagajo v pitanje telet. V tem primeru se premija deli v sorazmerju z njihovim vloženim deležem.

Premija pripada upravičencem, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

– da se pri juncih pridobi najmanj 275 kg mesa in pri junicah najmanj 250 kg mesa; da so spitate živali oddane pogodbenemu kupcu po ceni, ki je na dan oddaje živali določena kot velja proizvodnjska prodajna cena;

– da organizator proizvodnje oz. OZD, ki pita teleta, sklene pogodbo o pitanju in dobavi spitanih telet v klavnico. S to pogodbo se klavnica zaveže, da bo od proizvajalcev do organizatorjev proizvodnje prevzela spitana teleta in izplačala premijo.

Zahtevku za izplačilo premije je treba priložiti:

– kopijo fakture o oddanih juncih in junicah iz katere mora biti razvidno število juncev in posebej junic s povprečno živo težo in količino pridobljenega mesa, odkupna cena in tisti del premije, ki ga plača kupec živali;

– izjava organizatorja proizvodnje, da je bila rejcu že izplačana celotna premija;

– spisek rejcev, ki jim pripada premija iz katerega mora biti razviden davčni okoliš, v katerega spada upravičenec, število oddanih živali po spolu, teži in pridobljenem mesu pri oddanih živalih ločeno po spolu, skupna teža in skupni znesek premije. Zahtevku za izplačilo se vloži najkasneje do 15. v naslednjem mesecu za pretekli mesec.

– 0 –

Navodilo o načinu UVELJAVLJANJA NADOMESTILA V PROIZVODNJI MLEKA V LETU 1982 določa, da se šteje mleko, za katerega se zagotavlja namenski prispevek, za porabljeno konzumno pasterizirano mleko, ne glede na to, če se predela v izdelke. Organizacijam združenega dela, ki predelujejo kravje mleko same in ga prodajajo mlekarnam, se v času od 1. 1. 1982 do 31. 12. 1982 ob izpolnitvi predpisanih pogojev izplačuje nadomestilo v proizvodnji mleka v znesku 2,20 din za liter prodanega mleka.

Mlekarne pripravijo vsak mesec do 15. za mleko, za katerega so plačale del namenskega prispevka v preteklem mesecu, poročilo, ki ga pošljejo ŽPS. Ta izdela nato najkasneje do 25. v mesecu razdelilnik, na podlagi katerega pa potem mlekarnе vložijo zahtevek za izplačilo dela namenskega prispevka pri občinskih skladih.

Zahtevku morajo biti priložena dokazila, iz katerih so razvidne količine oddanega mleka, od tega količine oporečnega in neoporečnega mleka in delež namenskega prispevka.

Zahteva za del namenskega prispevka, ki ga OZD uveljavlja pri republiškem skladu, mora biti vložen najkasneje do zadnjega v naslednjem mesecu, sicer OZD izgubi pravico do namenskega prispevka za mleko, prodano v preteklem mesecu.

Vsa štiri navodila za uveljavljanje premij so začela veljati 17. 7. 1982.

BŽ

Rakete

V Aleksandrovcu in okolici so spremljali izstreljene rakete proti toči. Iz natančnih beležk je razvidno, da je od 5.120 raket samo 18 odstotkov izstrelkov doseglo željeni cilj. Ta statistika nas verjetno uvršča v sam svetovni vrh neuspešne obrambe pred točo: zelo drago plačane rakete, še dražje pa vse tisto, kar uniči toča.

Izenačitev pravice do porodniškega dopusta združenih kmetov z delavci v združenem delu

V Hmezad KZ Savinjska dolina Žalec se po Temeljnih združenih organizacijah vodi akcija izenačitve pravice do porodniškega dopusta med združenimi kmeti in delavci v združenem delu že od leta 1981.

Na združenih svetih TZO v letu 1981 so bili sprejeti predlogi, da naj bo osnova za nadomestilo osebnega dohodka in osnova za plačevanje prispevkov najmanjši osebni dohodek, ki ga z odlokom določi Izvršni svet SR Slovenije. Ti predlogi so bili tudi posredovani Zadrudni zvezi Slovenije in jih je v Predlogu Samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih združenih kmetov v zvezi z uresničevanjem pravic do porodniškega dopusta tudi upoštevala.

Takoj, ko je bil predlog posredovan TZO, smo izvedli javno razpravo na zborih članov in delavcev TZO, v kateri so bili prisotni seznanjeni v naslednjem:

Pravica in obveznost v zvezi s porodniškim dopustom je pogojena s statusom združenega kmeta oz. kmetice. Združeni kmetje določajo pravice in obveznosti s samoupravnim sporazumom o združevanju v TZO, v katerem se odločijo z referendumom.

Ker pa v Samoupravnih sporazumih o združevanju v TZO v okviru KZ Savinjska dolina ni določena pravica do porodniškega dopusta in tudi ne obveznost v zvezi s to pravico, se je večina zborov odločila, da se samoupravni sporazum z referendumom dopolni z novo pravico in obveznostjo združenih kmetov.

Na zborih članov in delavcev je bilo tudi dogovorjeno, da se referendum izvede v jeseni 1982, oz. v decembru 1982, ko bodo tudi volitve v samoupravne organe TZO, KZ in SOZD Hmezad.

Dopolnitev omenjenega akta bi se na primer glasila:

»Združeni kmetje uresničujejo v TZO pravico do porodniškega dopusta in obveznost združevanja sredstev za izvajanje te pravice v enakem obsegu in pod enakimi pogoji kot delavci, če te pravice oz. obveznosti nimajo na kateri drugi podlagi.

Zadrudni svet pristopi k samoupravnemu sporazumu, ki ga skleneta zadrudna zveza Slovenije in skupnost otroškega varstva Slovenije, s katerim se podrobneje določi način

uresničevanja pravic in obveznosti združenih kmetov iz prejšnjega odstavka.«

V Hmezad KZ Savinjska dolina Žalec smo mnenja, da bi bil s pristopom k omenjenemu sporazumu storjen pomemben korak pri izenačevanju pravic in obveznosti združenih kmetov in delavcev, posebno pa glede družbenoekonomskega položaja kmetovanja, saj pravice in obveznosti izhajajo iz združevanja v zadrudni organizaciji ne glede na lastništvo zemlje oziroma drugih proizvodnih sredstev.

Posebnost, na katero velja opomniti, je v tem, da združeni kmet, ki trajneje sodeluje z dvema ali več organizacijami, uresničuje pravico in obveznosti pri tisti organizaciji, ki si jo sam izbere, o svoji izbiri pa pisмено obvesti druge organizacije.

V primeru, da vse temeljne zadrudne organizacije hkrati ne pristopijo k temu samoupravnemu sporazumu, je dana možnost, da pristopijo kasneje, pravice in obveznosti po tem aktu pa lahko uresničujejo s prvim dnem naslednjega meseca, potem ko pristopijo k sporazumu.

V skladu s 75. členom Zakona o združevanju kmetov se morajo kooperanti oz. delavci TZO po sprejemu dopolnitev samoupravnega sporazuma o združevanju prostovoljno s posebno pisмено izjavo odločiti, ali se strinjajo z dopolnjenim samoupravnim sporazumom. Če te izjave v določenem roku ne dajo, ali jih odklonijo, jim preneha lastnost združenega kmeta oz. delavca.

Kot je že bilo omenjeno, je podlaga za nadomestilo osebnega dohodka in podlaga za plačevanje prispevkov, najmanjši osebni dohodek, ki ga skladno z zakonom oz. odlokom določi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Nosilca obveznosti iz samoupravnega sporazuma sta združeni kmet in organizacija. Prvi vzajemno in solidarno združujejo sredstva po prispevni stopnji (v letu 1982 je ta mesečna ca. 70,00 din, letna ca. 840,00 din). Organizacija, s katero združeni kmet trajneje sodeluje in če je pristopila k sporazumu, pa plačuje prispevek za uresničevanje te pravice.

Bizjak Vojko
KZ Savinjska dolina Žalec

Rodne panoge utegnemo osmukati pred vlaganjem rastlin v stroj le, če so rastline lepo naložene. Tudi na ta način preprečimo, da bi na rastlinah ostajalo preveč neobranega hmelja.

Perzijska detelja – uspešna krmna rastlina

Od številnih vrst detelj, ki dajo s hranilnimi snovmi bogato voluminozno krmo za živino, je pri nas najbolj razširjeno pridelovanje večletnih detelj. Bistveno manj pa je pri nas razširjeno pridelovanje enoletnih detelj, za katere je značilno, da so sposobne že v najkrajšem času proizvesti velike količine prav tako kakovostne krme za živali. Nekatere teh enoletnih detelj lahko pridelujemo ne le kot glavni temveč tudi kot krmni dosevek med dvema glavnima posevkoma v kolobarju. S takim vključevanjem enoletnih detelj v njivski kolobar ne bomo pridelali le dodatne količine kakovostne voluminozne krme, temveč bomo z njimi bistveno vplivali na izboljšanje rodovitnosti tal.

Kot vse detelje, tako tudi enoletne detelje obogatijo tla z dušikom, hkrati pa zaradi svojega bujno razvitega koreninskega sistema puščajo v tleh precejšnje količine organske snovi, ki se s pomočjo v tleh živečih organizmov pretvarja v humus.

Perzijska detelja je enoletna detelja, ki je po videzu podobna črni detelji. Ima debelo vendar nežno in mehko, votlo steblo normalne pokončne rasti, ki zraste tudi do 60 cm visoko in celo višje. Rastlina se šopasto razrašča, tako da je v enem šopu lahko tudi deset in več stebel, ki se razvejajo. Tvori številne cvetove, ki so združeni v manjše cvetne glavice s 5–15 cvetovi rožasto vijolične barve. Cvetovi močno dišijo in medi-

jo zlasti okrog poldneva, kar zelo privablja čebele.

Kaljivost je nasploh zelo dobra in v ugodnih pogojih zelo hitra. Za mraz je manj občutljiva, zato je setev lahko tudi precej rana. Sejana v aprilu da do jeseni 3–4 košnje s katerimi lahko pridelamo okoli 700 q/ha odlične zelene krme, ki jo radi jedo prašiči in govedo.

Kot hitro rastoča rastlina je lahko tudi odličen varovalni posevek pred plevelom ob setvi različnih večletnih detelj in deteljno-travnih mešanic. Kot stmiščni posevek da še eno košnjo, če je sejana v juliju.

Perzijska detelja potrebuje za bujno rast dosti vlage in padavin v času vegetacije. Najbolj ji ustrezajo aluvialne in srednje težke zemlje z nevtralno do slabo kislo reakcijo. Za visok nivo talne vode in občasno poplavljanje ni občutljiva. Tla morajo biti že pred setvijo dobro preskrbljena s fosforjem in kalijem.

Količina semena za ha znaša 20 do 25 kg. Bolj kot v čisti kulturi je priporočljiva setev v mešanici z westerwoldsko ljulko ali mnogocvetno ljulko.

Perzijska detelja je izredno bogata s hranilnimi snovmi. Najprimernejši čas za rabo perzijske detelje je v fazi brstenja pri pašnem izkoriščanju oziroma v začetku cvetenja, če jo kosimo.

Strokovna služba
KZ Savinjska dolina

(Nadaljevanje s 5. strani)

RAZVRSTITEV – EKIPNO

1. AMZ PREBOLD – v sestavi: Marjan RIBIČ, Franci HUŠ, Boris GO-LAVŠEK

2. AMZ PETROVČE – v sestavi: Vinko ZUPANC, Edi VRTAČNIK, Drago PINTAR

3. AMZ ŠEMPETER – v sestavi: Ferdo KUNST, Marjan UDRIH, Marko GLUŠIČ

4. AMZ POLZELA – v sestavi: Alojz GERŠAK, Franc BLAGOTINŠEK, Jani ZAJC

Najboljši z območnega tekmovanja se bodo udeležili 10. republiškega tekmovanja, ki bo letos v Novi Gorici 3. in 4. septembra.

Tekmovanja se bodo udeležili: Silvo Lenko iz Trnave, Vinko Zupanc iz Dobriše vasi, Marjan Udrih iz Sp. Grušovelj, Cvetka Pikel iz Zg. Roj, Zofija Črepinšek iz Zg. Grušovelj in Metka Stepišnik iz Zaloške Gorice.

Zahvaljujem se komisijam AMZ Polzela in AMZ Braslovče za pomoč in nemoten potek tekmovanja.

Tilka Cestnik

TITO

Če bo kmetijski proizvajalec vedel, da je prodaja njegovih pridelkov zagotovljena, potem bo proizvajal

V nadaljnjem razvoju našega gospodarstva in proizvodnje je letos prišlo do zastoja. Kje so razlogi zanj? Veliko jih je, tovariši in tovarišice, objektivnih in subjektivnih. Subjektivni so predvsem v tem, ker so naši vodilni organi v gospodarstvu prepočasno sprejemali različne ukrepe oziroma prepočasno reševali problem bančnega sistema, da bi bile banke zares v rokah proizvajalcev. Tudi devizne probleme smo prepočasno reševali. Naš devizni mehanizem bi morali stalno prilagajati, da bi tako naša podjetja hitreje obračala svoj kapital, da bi nabavljala tisto, kar potrebujejo za modernizacijo in druge namene. Politika izvoza ni bila pravilna. Na primer: povečali smo uvoz tudi tistih proizvodov, ki jih sploh ni bilo treba uvoziti. Koliko škode nam je prizadejalo to, na primer, da smo dovolili v času, ko so se naši proizvajalci z vsemi močmi usmerili na prirejo mesa, proizvodnjo železa, jekla in mnogih drugih stvari, uvoz mesa, železa in drugega po dumpinskih cenah. Kakšna je bila to politika. Kakšne so zdaj, tovarišice in tovariši, njene posledice.

To je prispevalo k zastoju proizvodnje. Odpuščali so delavce. Kupna moč proizvajalcev je padla. Brž ko pade kupna moč našega delovnega človeka, naših občanov, stagnira tudi proizvodnja ali pa se kopi-

čijo proizvodi in ustvarjajo zaloge, ki jih ni moč prodati. Tega je bilo pri nas kar precej in povzročilo je ogromno škodo našemu gospodarstvu. In to je eden od glavnih dejavnikov za zastoj naše proizvodnje. Pa pogledajte ta primer: morali bi izvažati meso – spet se vračam k temu vprašanju – ki smo ga veliko priredili. Imamo pogodbo z Italijo o izvozu mesa. Naši proizvajalci so priredili za Italijo 20.000 ton mesa. Toda nenkrat ta država razveljavi pogodbo z nami in otežuje uvoz mesa, povečuje carino in tako dalje, mi pa ne naredimo ničesar. Še naprej uvažamo iz Italije različne proizvode, celo tiste, ki jih sami proizvajamo.

Če bo naš kmetijski proizvajalec – mislim tako na tiste v velikih socialističnih gospodarstvih kot na kmete – vedel, da je prodaja njegovih pridelkov zagotovljena, potem bo proizvajal. Če ne bo gotov, potem ne bo proizvajal in spet bomo v težavah; primanjkovalo bo namreč takšnih pridelkov na notranjem trgu in za izvoz. Zato moramo v tem pogledu uveljaviti konkretne ukrepe in zaščititi naše kmetijstvo ter industrijo. To bo prispevalo k zmanjšanju nezaposlenosti in odpiranja novih delovnih mest.

Iz govora na VI. kongresu
ZSJ v Beogradu,
26. VI. 1968

Ziherlovi dnevi 1982

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Center za družbenopolitično izobraževanje v Ljubljani se želi po svojih močeh vključiti v razreševanje tiste družbene problematike, ki danes v vedno bolj zaostreni obliki pesti delavce in občane.

Zato bodo na letošnjih tradicionalnih Ziherlovih dnevih 21. in 22. oktobra 1982 v Šolskem centru Boris Ziherl v Škofiji Loki priredili znanstveno-strokovno srečanje diplomantov FSPN in drugih družboslovcev ter družbeno-političnih delavcev na temo sociološki in politološki prispevki k obvladanju in preraščanju kriznih pojavov v naši družbi.

V uvodnih ekspertizah bodo predstavili najbolj značilne pojave oblike zastajanja v družbenem in ekonomskem razvoju v Sloveniji in Jugoslaviji. V popoldanskem času pa bo teklo delo v skupinah in sicer po tematskih področjih:

1. Teoretične in metodološke osnove za proučevanje kriznih pojavov
2. Družbeno-ekonomski razvoj in stagnacija v Jugoslaviji
3. Politični sistem in usmerjanje družbenega razvoja
4. Mednacionalni in medrepubliški odnosi
5. Protislovja vključevanja Jugoslavije v mednarodno delitev dela
6. Kriza in oblikovanje vrednosti
7. Množično komuniciranje in kriza javnosti

Prijavite se in pošljite svoje pisne prispevke čimprej!

Vy

Odbor za stanovanjske zadeve SOZD HMEZAD ŽALEC na osnovi 25. člena Samoupranega sporazuma o združevanju in uporabi sredstev za stanovanjsko gradnjo in določitvi skupnih osnov za pridobitev stanovanjske pravice in posojil za izgradnjo ali nakup zasebnih stanovanj objavlja

JAVNI RAZPIS

ZA DODELITEV DRUŽBENIH STANOVANJ

Javni razpis zajema vsa stanovanja, ki se gradijo oziroma bodo kupljena v skladu s planom porabe sredstev za stanovanjsko izgradnjo v letu 1982. in vsa stanovanja, last udeleženk Samoupravnega sporazuma o združevanju in uporabi sredstev za stanovanjsko gradnjo ..., ki se bodo sprostila do konca leta 1982.

Javne razpisa se lahko udeležijo vsi delavci organizacij združenega dela SOZD HMEZAD ŽALEC – podpisnic Samoupravnega sporazuma o združevanju in uporabi sredstev za stanovanjsko gradnjo.

Prijave za dodelitev družbenih stanovanj z zahtevano dokumentacijo vložite pri referentu za kadrovske zadeve TOZD oziroma DO v roku 30 dni od dneva objave v glasilu HMELJAR, najpozneje pa do 30. 9. 1982.

Vloga za dodelitev stanovanja mora vsebovati:

1. prošnjo za dodelitev stanovanja;
2. pravilno izpolnjen vprašalnik o stanovanjskih in drugih razmerah delavca – prosilca;
3. potrdilo TOZD o višini povprečnega osebnega dohodka delavca v preteklem letu;
4. potrdilo OZD o višini povprečnega osebnega dohodka članov gospodinske skupnosti v preteklem letu;
5. izjavo o zagotovitvi sredstev lastne udeležbe;
6. izjavo o sofinanciranju druge OZD, če je to primer;
7. potrdilo o skupni delovni dobi in delovni dobi v OZD HMEZAD, ki ga izda referent za kadrovske posle TOZD;
8. udeleženec NOB potrdilo o udeležbi v NOB, ki ga izda referent za kadrovske posle TOZD na podlagi uradnega vpisa v delovni knjigi;
9. izjavo o drugih dohodkih prosilca oziroma člana gospodinske skupnosti.

Obrazce prošnje, vprašalnika, potrdil o OD, izjave o lastni udeležbi, potrdila o delovni dobi, izjavo o drugih dohodkih dobite pri referentih za kadrovske posle DO oziroma TOZD.

Vse interesente opozarjamo, da vloge, ki ne bodo vsebovale vseh zahtevanih podatkov in zahtevanih potrdil, ne bodo obravnavane, prav tako tudi ne vloge, ki podo prispele po objavljenem roku.

Odbor za stanovanjske zadeve
SOZD HMEZAD ŽALEC

Zadružni dom v Latkovi vasi obnavljajo.

Zamrznitev

Zamrznitev cen ni v korist stabilizacij. V podjetjih morajo porabiti dosti časa ali najemati nove »strokovnjake«, da bodo stare izdelke prepričljivo spremenili v »nove« in tako led spremenili v goljufijo.

VOZNIKI!

Na cesti so prvošolčki z rumenimi ruticami.

BOGDANU V SLOVO

Bogdan Pugelj dipl. inž. kmetijstva se je rodil kot sin učiteljske družine 28. 8. 1927 v Šent Lovrencu pri Trebnjem, kjer sta tisti čas učiteljela njegova starša.

V Šent Lovrencu je končal 5 razredov osnovne šole, nakar je prestopil v Klasično gimnazijo v Ljubljani, ki jo je obiskoval še med okupacijo. V tem obdobju je skupaj s svojimi starši aktivno sodeloval v NOB, saj je bilo področje lep čas osvobojeno ozemlje. Niti staršem niti Bogdanu niso prizanesli italijanski okupatorji, ki so ga zaprli. Zgolj njegova mladostna iznajdljivost in smelost ter pomanjkanje dokazov o sodelovanju s partizani ga je rešilo krutosti okupatorja in zlasti klerikalne krvoločne bele garde. Iz tega obdobja je poznano, da je Bogdan kot mlad aktivist skrnil in očeval pred okupatorji del pomembnega gradiva, ki je po ofenzivi 1944. leta bil predan Cankarjevi brigadi.

Gimnazijo je končal šele po osvoboditvi in se je ves čas dijaške dobe aktivno vključeval v mladinske delovne akcije ter bil nosilec mnogih funkcij v mladinski organizaciji.

Hrepenenje po znanju, zlasti pa veselje in ljubezen do zemlje so ga pripeljali do odločitve in kasneje vpisa na Agronomsko fakulteto, ki jo je uspešno končal 1956. leta.

Po končani šoli je opravljal svojo prvo kmetijsko strokovno prakso na tedaj zelo znanem posestvu Kočevje, zelo kratek čas pa tudi v kobilarni Turnišče. Prvo redno zaposlitev je nastopil spomladi 1957. leta na Žovneku. Ne glede na to, da so bile na tem kmetijstvu tedaj razmere še neurejene in posebno težki pogoji dela, je Bogdan pridobil prva dodatna znanja o hmelju in hmeljarstvu, kar ga je potem spremljalo skozi njegove zaposlitve.

Ko smo pregledovali njegove osebne dokumente o službovanju, smo ugotovili, da je le za kratek čas 1958.

leta delal v Slovenskih Konjicah na poslovni zvezi kot strokovni vodja, sicer pa je vso delovno dobo delal in ustvarjal v kmetijski dejavnosti, na najrazličnejših dolžnostih v naši OZD.

Na Lavi v Celju je bil 1961 sprejet v članstvo ZK.

V Vrbju, je 1959 opravljal dela vodje enote poljedelstvo in hmeljarstvo, nakar je 12 let služboval v KZ Savinjska dolina kot strokovni vodja za hmeljarstvo (tehnolog), kasneje pa kot pomočnik direktorja KZ Savinjska dolina. Sedaj je bil direktor TOZD Združena hladilnica CMI.

Njegovih 20 let dela in ustvarjalnosti je vtakano v uspešno poslovanje Hmezada kot celote. Posebej je po uspehih znan njegov delež pri arondaciji in komasaciji zemljišč. Njegova aktivnost, strokovno in politično delo so bili najbolj vidni pri uvažanju kmetijske mehanizacije v proizvodnji kot celoto in od prvih organizacijskih poiskov tekmovanj traktoristov družbenega in privatnega sektorja do organiziranja republiških in medrepubliških tekmovanj. Za prizadevanja je prejel visoko republiško priznanje in Kidričevo nagrado za pospeševanje kmetijske mehanizacije.

Zadnjih nekaj let je vodil tudi poslovno združenje za hladilničarstvo Slovenije, kjer je bil predsednik IO. V svoji prizadevnosti ni odklanjal dela KS Slovenske Konjice, kjer je bil član komiteja za SLO in DZ.

Družino in dom si je uredil v Slovenskih Konjicah.

Vpet v delo na delovnem mestu, družbenih funkcijah in družino se je razdajal za napredek in srečo nas vseh. Zato je nenadno slovo, ta tragičen trenutek, ko nas za vedno zapušča tovariš, posebej boleče.

Bogdan je bil skoraj vedno optimistično razpoložen, preudaren in trezen in prav zato tudi v našem kolektivu, zlasti pa v kolektivu Združene hladilnice tako visoko cenjen.

Slava njegovemu spominu!

Kolektiv CMI.

V spomin

Kmetijska zadruga Savinjska dolina, TZO Polzela, je izgubila svojega dolgoletnega člana. V 56. letu starosti je po kruti bolezni umrl Ludvik Cizej iz Podvina. Zapustil je vzorno urejeno kmetijo, družino, sosede in vse, ki smo ga poznali in z njim skupaj delali.

Vse svoje življenje je posvetil kmetovanju in razvoju združništva. Poln je bil idej in načrtov. Veliko jih je uresničil, toda njegova prerana smrt mu je onemogočila, da bi še več ustvarjal, čeprav je dosegel izredne uspehe v živinoreji, hmeljarstvu in sadjarstvu. S svojim strokovnim znanjem, ki si ga je pridobil, je postal proizvajalec hrane, kakršnih si želimo čim več. Pokojni Ludvik je s svojim blagim odnosom in načinom dela znal vplivati na vse, da bi kmetijstvo še bolj napredovalo v domačem kraju in dolini. Zato ga bomo pogrešali vsi, predvsem pa njegova družina in sosede. Povsod, kjer je bil, je nastala z njegovo izgubo velika praznina. Zelo ga bomo pogrešali

v TZO Polzela, kamor je rad prihajal in dnevno dostavljaj večje količine neoporečnega mleka v zbiralnico.

Bolezen, ki je načela njegovo zdravje, ga mučila več let in s katero je bil hud boj, je bila trdovratna in močnejša. Kljub temu ni klonil, temveč je spremljal vse, kar se je dogajalo, do zadnjega dne. Živel je z delom za napredek, za boljši jutri svojih in vseh, ki jim je kmetijstvo osnovni poklic. Občutil je tegobe predvojnega obdobja, se vključil kot borec v NOV, bil ranjen in sodeloval pri obnovi porušene domovine.

Za svojimi starši je podoval kmetijo, si ustvaril družino, postal vzoren mož in skrben oče otrok, ki so v času njegove bolezni tako skrbeli zanj in ga sedaj najbolj pogrešajo.

Za uspehe pri delu je prejel dvakrat državno odlikovanje, iz strokovnega področja pa več diplom in pismenih priznanj.

Svoje sile, je razdajal tudi na samoupravnem področju. Ves čas je bil vključen v samoupravne organe Hmezada in Krajevne skupnosti Polzela. Bil je član CDS Hmezaad, v TZO Polzela pa član Zadržnega sveta in Kreditnega odbora HIP Polzela. Njegova beseda je bila vedno pravilno postavljena in upoštevana. Boril se je za pravice kmeta in kmetijstva.

Od Ludvika se je 21. 8. 1982 na domačem pokopališču poslovila velika množica ljudi. Vsi so mu hoteli izkazati zadnji pozdrav.

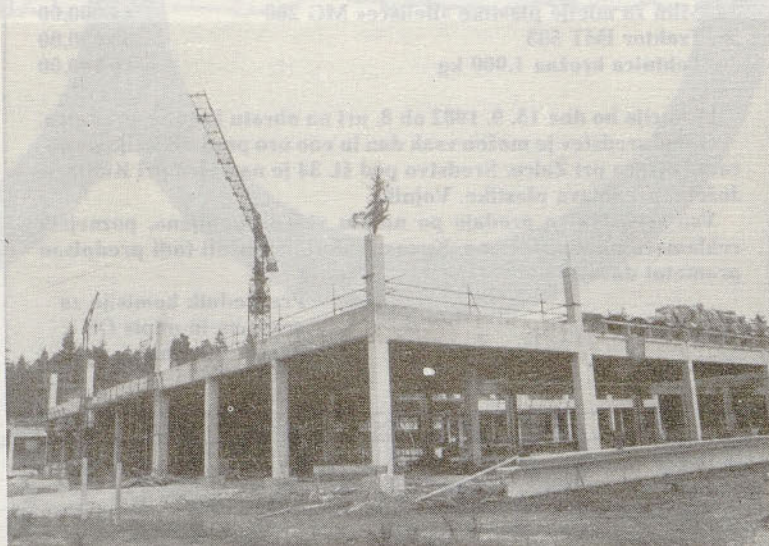
Ostal bo mladim in nam kot vzor poštenega, dobrega in delovnega kmeta.

TZO Polzela

25. septembra bo odprt na gori Oljki obnovljen planinski dom in praznovanje 10-letnice savinjske poti.

Pridite v jesensko naravo!

Vabi Planinsko društvo Polzela.

Mlekarna v avgustu

LICITACIJO

za naslednja osnovna in druga sredstva:

	Izklicna cena
1. Elektro agregat prevozni »Torpedo« Rijeka tip B 558/28, 125 P tov. št. 2510 moč 125 kVA	800.000,00
2. Vršno-sejalna naprava – neizpravna	200,00
3. Menjalnik za TAM 4500 – delno neizpraven	3.000,00
4. Elektromotor Siemens 30 KW n = 1470 vrt/min 380 V tov. št. 121524	21.000,00
5. Elektromotor Siemens 22 Kk n = 1460 vrt/min 380 V tov. št. 087449	15.000,00
6. Elektromotor Siemens 45 KW n = 1470 vrt/min 380 V tov. št. 093680	30.000,00
7. Elektromotor Siemens 7,5 KW n = 1450 vrt/min 380 V tov. št. 11 A 3133 – neizpraven	800,00
8. Elektromotor Rade Končar 30 HP n = 2920 vrt/min 380 V tov. št. 393280	21.000,00
9. Elektromotor Gorenje Sever 30 KW n = 1470 vrt/min 380 V tov. št. 15329	21.000,00
10. Črpalka za mazut ARONA	800,00
11. Črpalka za mazut ARONA	800,00
12. Ohišje elektroomarice inv. št. 598	400,00
13. Ohišje elektroomarice inv. št. 561	400,00
14. Dvodelno pomivalni korito	2.000,00
15. Elektro grelec za zrak »Rade Končar« tip CZe5 5 KW 380 V	5.000,00
16. Ekstrudor Fischer Ø 90 – nekompleten	30.000,00
17. Elektro omarica za ekstrudor Fischer inv. št. 928	20.000,00
18. Reduktor	1.000,00
19. Tirnični voziček – manjši	300,00
20. Tirnični voziček – večji	800,00
21. Tirnični voziček – manjši	500,00
22. Delovni cilinder za ekstrudor Ø 90	15.000,00
23. Polž za ekstrudor – Ø 90 daljši	15.000,00
24. Polž za ekstrudor – Ø 90 krajši	5.000,00
25. Polž za ekstrudor Ø 90 krajši	5.000,00
26. Polž Ø 60	500,00
27. Kompresor »Jager« B 800 – nekompleten po delih	3.000,00
28. Vlek za rebraste cevi s hladilno napravo in perforatorjem – nekompleten tip ITIB TC 100 tov. št. 1400158	40.000,00
29. Vlek za rebraste cevi – nekompleten	30.000,00
30. Vlek za rebraste cevi s hladilno napravo in perforatorjem – nekompleten tip ITIB TC 100 tov. št. 3585	40.000,00
31. Razni deli orodij za brizganje	500,00
32. Transformator »Brown Boveri« typ G-BDO020 moč 140 kVA napetost 400/231 V tov. št. 35714	40.000,00
33. Transformator »Brown Boveri« typ G-BD020 tov. št. 35715 moč 140 kVA napetost 400/231	40.000,00
34. Mlin za mletje plastike »Belišče« MG 200	40.000,00
35. Traktor IMT 533	50.000,00
36. Tehnica krožna 1.000 kg	10.000,00

Licitacija bo dne 15. 9. 1982 ob 8. uri na obratu Ložnica pri Žalcu. Ogled sredstev je možen vsak dan in eno uro pred licitacijo na obratu Ložnica pri Žalcu. Sredstvo pod št. 34 je na ogled pri Kuntarič Jožetu, predelava plastike, Vojnik.

Vsa sredstva se prodajo po načelu videno–kupljeno, poznejših reklamacij ne upoštevamo. Kupec je dolžan plačati tudi predpisan prometni davek.

Predsednik komisije za
prevzem in odpis OS
Boris Cimerman

Glasilno Hmeljar izdaja delavski svet SOZD Hmezad Žalec – Ureja uredniški odbor: predsednik Tone Gubenšek, dipl. inž. kmet; člani: Jože Brežnik, dipl. inž. kmet, Metka Vočko, Jože Šabjan, Milan Lešnik, Miljeva Kač, dipl. inž. kmet. – urednica strokovne priloge za hmeljarstvo. Vili Vybihal, kmet inž. – glavni in odgovorni urednik – Uredništvo je v SOZD Hmezad v Žalcu, Ulica Žalskega tabora 1 – Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.000 izvodih – Mesečna naročnina 22 din – Tisk AERO Celje – TOZD Grafika

JAVNA LICITACIJA

premičnine – kombiniranega kozolca s trupom oz. zidanimi stebri v Bukovžlaku brez funkcionalnega zemljišča.

Izklicna cena za kozolec znaša din 44.352.– (z besedo: štiridesetštirisočtristopetdesetdva in 00/100).

Javna licitacija bo v petek dne 15/10–1982 ob 8. uri v sejni sobi Hmezada v Žalcu, ulica Žalskega tabora 1/I.

Dražitelji so dolžni pred pričetkom dražbe položiti varščino v znesku 10 % od izklicne cene. Po opravljeni dražbi bo s kupcem v 30 dneh sklenjena kupna pogodba.

Kupec je dolžan celotno kupnino poravnati prodajalcu takoj ob podpisu pogodbe in v roku 30 dni oz. v roku, ki ga bo sporazumno s kupcem določil upravnik enote, odstraniti kozolec.

V kolikor kupec v navedenem roku kupnino ne plača, bomo razpisali ponovno licitacijo in mora prvi dražitelj plačati stroške ponovnega razpisa in nadomestiti ev. razliko pri ponovno doseženi kupnini.

Kupec je dolžan razen kupnino plačati vse stroške, ki bi ev. nastale pri sklenitvi pogodbe.

Vse informacije lahko zainteresirani dobijo v Zemljiškem oddelku Hmezada v Žalcu, Hmeljarska ul. 3/II.

Oglas

Prodajam dobro ohranjena
okna in vrata.

Tone Repnik
Parižlje 41, Braslovče
telefon 720-159

50-letnico

je praznoval

OŠLAK Franc iz Kmetijstva
Ilirska Bistrica.

Komisija za delovna razmerja Hmezad – Notranja trgovina, TOZD Veleprodaja objavlja dela in naloge

nakladanje in razkladanje materiala v DE žitarice

Pogoj: končana osemletka, 6 mesecev ustreznih delovnih izkušenj, poskusno delo 2 meseca.

Kandidati naj pošljejo vloge v roku 15 dni po objavi kadrovske službi Hmezad-Notranja trgovina, Žalec, Celjska cesta 7.

Prideš

*kot kmetov sin
na jesen*

*in pobereš najsočnejše sadove
z mojih mladih polj,*

*Ostanem
utrujena izropana zemlja.*

*Še zaznavam rahel vonj
po attacheju,*

ki ga kmalu

*prežene vonj po spravljenem senu
in pečeni koruzi.*

*Priplazi se mrak
ves težak*

in hladen

*in bolestna želja,
da bi bila že jutri*

nova jesen

z mnogo sočnih sadov.

Modrosti

**Brez znoja in truda usoda je huda.
Izrečeno izgine, napisano ne
mine.**

**Domovini smo dolžni vse, kar je
mogoče doseči.**

**Škoda, da metle pometajo le po
stoli.**

PREPIH

– Ivo, Ivo, pridi sem!
– Prosim, kaj bi radi, tovariš direktor?

– Zapri vsa okna. Prepah me bo uničil.

– Toda, tovariš direktor, vsa okna so zaprta.

– Praviš, da so zaprta? Od kod pa potem tako piha? Ali si vrata zaprl?

– Sem, tovariš direktor.

– Nemogoče! Na, spet je zapihalo! Še enkrat se prepričaj, če je vse zaprto.

– Bom pogledal, direktor, a tu nikjer ne piha.

– Ne piha, res ne? Zakaj pa potem tak prepah?

To ni prepah, tovariš direktor.

– Kaj pa je, za hudiča?

– Kako bi rekel... v kolektivu so začeli odkrito govoriti o vaših napakah, tovariš direktor.

GITA

**Vremenski
PREGOVORI**

KIMAVEC–SADNIK

**Kakšno vreme bo kimavca mlaji,
takšno je vso zimo najraje.**

**Ako na Ilja jasno, gorko, bo štiti
tedne vedro.**

Lojze ČETINA

NEKATERI PROBLEMI V RAZVOJU NAČINA PRIDELOVANJA HMELJA

UVOD

V okviru aplikativnih raziskav v hmeljarstvu so raziskave proizvodne tehnologije zelo pomembne. Velik del hmelja (od 60–80 %) izvozimo na svetovni trg, kjer se srečujemo z ostro konkurenco drugih razvitih hmeljarskih dežel. Le-te tehnologije pridelovanja nenehno izpopolnjujejo in tako relativno pa tudi absolutno zmanjšujejo proizvodne stroške hmelja.

Razvoj načina pridelovanja (tehnologija) ni le agrotehnični in tehnični, ampak vse bolj ekonomsko-organizacijski problem. Primerjalne študije proizvodnih stroškov pokažejo, v kateri fazi proizvodnje so naši stroški bistveno večji od stroškov drugih dežel. Iz tega izhajajo pobude raznim tehnološkim in tehničnim vedam, da je za zmanjšanje stroškov v tej fazi proizvodnje treba nekaj storiti. Pregled stanja tehnologije v svetu nam pokaže, kaj in v kateri smeri je potrebno zastaviti raziskave. Del izkušenj je s primerno prilagoditvijo našim razmeram (naravnim in ekonomskim) mogoče prenesti k nam. To pa ni dovolj. Vrsto tujih izkušenj ne moremo brez dodatnih raziskav prenesti v naše razmere. V tem primeru so potrebne dodatne aplikativne raziskave. Potrebno je tudi ekonomsko preverjanje tujih rezultatov v naših razmerah.

Samo prenašanje tujih izsledkov pa za dolgoročni obstoj in razvoj našega hmeljarstva ni dovolj. Potrebno nam je lastno raziskovanje, kar so naši hmeljarji spoznali že pred 30 leti, ko so ustanavljali hmeljarski inštitut.

DOSEDANJE RAZISKAVE

Pomemben del razvojnih raziskav, ki jih opravlja Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo v Žalcu so raziskave na področju razvoja tehnologije za zmanjšanje ročnega dela, za zmanjšanje oz. smoternejšega trošenja reprodukcijskega materiala in za smoternejše koriščenje strojev in drugih naprav, ki v sodobni hmeljarski proizvodnji predstavljajo vedno večji del vlaganj.

Oddelek za kmetijstvo ekonomiko na inštitutu je v letu 1964 sprejel pobudo za celovito rešitev sodobne tehnologije v proizvodnji hmelja. Spoznali smo, da je to vprašanje zapleteno zaradi močne medsebojne odvisnosti posameznih rešitev. Potrebno je sodelovanje strokovnjakov različnih smeri. Gre torej za tipičen primer interdisciplinarnega sodelovanja oz. teamskega dela. Do leta 1969–70 je bila na podlagi teh raziskav oblikovana t. i. nova tehnologija pridelovanja hmelja, ki je prilagojena tako za družbeno kot tudi za kooperacijsko proizvodnjo. Za to tehnologijo so bili opredeljeni delovni postopki, potrebni stroji, naprave, reprodukcijski material idr.

Zaradi značaja in pomena dela na razvoju tehnologije je bila takrat izoblikovana zamisel o posebnem oddelku za razvoj tehnologije, ki bi združeval strokovnjake za agrotehniko, tehni-

ko ter ekonomiko in organizacijo. Taka organiziranost strokovnega dela na inštitutu, ki bi gotovo pospešila razvojno-raziskovalno delo na področju razvoja tehnologije, žal ni bila izpeljana. Tudi ustanovitev širše strokovne delovne skupine za razvoj tehnologije, v katero bi bili vključeni tudi strokovnjaki iz prakse, ni bila realizirana. Naloga takšne delovne skupine bi bila aktivno zasledovanje vseh novosti, povezovanje vseh raziskav kakor tudi izkušenj iz prakse ter sprotno ekonomsko in organizacijsko preverjanje raziskav na področju razvoja hmeljarske tehnologije.

Naloge na razvoju tehnologije so stalne. Največji stopnji razvoja je potreben vse večji trud in vlaganja za vse manjše izboljšave in izpopolnitve tehnologije (načelo mejnih vlaganj). Kljub temu pa je ta trud potreben, če želimo vzdržati tekmo s konkurenti na svetovnem trgu. Po prvih uspehih na področju nove tehnologije v hmeljarstvu se je spet nakopičila vrsta tehnoloških in tehničnih problemov, ki terjajo pospešeno reševanje, da bi še nadomestili zamujeno.

Primerjave praktične tehnologije v delovnih organizacijah in pri hmeljarjih-kooperantih z modelno tehnologijo kažejo že precejšnjo odstopanja. Treba bo preveriti, koliko je to posledica nedosledne uporabe nove tehnologije v praksi in koliko je to posledica neprimernosti nove tehnologije za naše razmere. Kajti tudi na modelno tehnologijo je treba gledati kot nekaj dinamičnega, ki se nenehno spreminja. In prav za to lahko da poleg raziskovalnega dela tudi praksa številne pobude.

Z uvedbo nove tehnologije smo zmanjšali število delovnih ur na naših družbenih obratih od 1200° na 850 ur/ha (takrat so v ZR Nemčiji hmeljarji potrebovali še preko 1000 ur/ha, v ZDA pa le okrog 400–500 ur/ha), danes ugotavljamo, da v ZR Nemčiji potrebujejo 500 v ZDA pa samo 210 ur/ha. Po podatkih ankete porabijo v naših DO še vedno okrog 1050 delovnih ur na hektar, za hmeljarje-kooperante pa novejših podatkov nimamo. Zato bi bilo potrebne raziskave o stanju hmeljarske tehnologije tudi pri zasebnih hmeljarjih.

ANALIZA FAZ PROIZVODNJE HMELJA

Prvo kopičenje dela (delovno konico) v hmeljarstvu povzročajo spomladanska dela: **odgrinjanje in rez**. Od ročnega odkopavanja in rezi po stari tehnologiji so skoraj vsi hmeljarji prešli na strojno odkopavanje in rez s posebnimi rezalniki. Bočni rezalniki imajo to prednost, da lahko z njimi režemo tudi vrste z drogovi. Če torej nimamo bočnega rezalnika moramo vse vrste z drogovi odkopati in obrezati ročno. V tem primeru ima število vrst z drogovi oz. tip žičnice precejšen vpliv na število ročnih ur. Drugo vprašanje je, ali je po dobro opravljeni zimski obdelavi (odoravanju) potrebno še odkopavanje s češkimi odkopalnikom. Nekateri so to že opus-

tili. Ali ne bi bilo mogoče bolje to opaviti kar z dodatnimi koluti na rezalniku, posebno še, ker v zadnjem času uporabljamo v hmeljarstvu precej težjih traktorjev? Delovni učinek strojne rezi ni več odvisen od števila sadik na hektar, ampak od medvrstne razdalje. Če se medvrstna razdalja povečuje, se povečuje tudi delovni učinek. Zaradi povečanja razdalje od 2,4 na 2,8 m se delovni čas zmanjša za približno 17 %. Podobno velja še za vrsto drugih strojnih del v hmeljiščih (kultiviranje, defoliacija, dognojevanje, nakladanje rastlin pri obiranju). Odtod izvira v svetu težnja povečevanja razdalje med vrstami in odgovarjajoče zmanjšanje razdalje sajenja hmelja v vrsti. Vprašanje pa je, koliko tako spremenjena razporeditev sadik vpliva na količino in kakovost pridelka. O tem nam za posamezne kultivarje manjkajo zanesljivi podatki. Tehnično zanesljivi rezalniki lahko bistveno zmanjšajo zastoje zaradi raznih okvar. Hmeljarji kooperanti, ki uporabljajo rezalnice v okviru strojnih skupnosti morajo čas rezi razporediti tako, da ne bo ves hmelj naenkrat za napeljati. Letna zmogljivost rezalnika je okrog 25–30 ha hmeljišč.

Kemična rez hmelja se zaenkrat še ni širše uveljavila. Je še vedno v poskusni fazi. Zanimivo bi bil ta način v zatravljenih nasadih.

Drugo kopičenje dela spomladi v hmeljišču je **čiščenje in napeljava hmelja**. Tudi za to fazo proizvodnje so bili izdelani novi delovni postopki, ki pa jih proizvajalci še niso v celoti osvojili. Potrebno bo preveriti ali predloženi postopki niso primerni in jih bo potrebno izpopolniti, ali pa gre za že znano previdnost oz. črnogledost hmeljarjev do novosti. Vsekakor opažamo, da hmeljarji porabijo v tej fazi mnogo več dela, kot je predvideno po modelu. Preračunano na pridelek 1500 kg/ha je bilo v povprečju anketiranih DO porabljeno v letih 1978, 1979 in 1980 25, 23 in 34 % več delovnih ur kot je predvideno v modelu, v nekaterih ekstremnih primerih pa celo do 70 % več. Ker so osebni dohodki zastopani v skupnih proizvodih z okrog 25 %, pomeni večja poraba dela od 8–10 % večje proizvodne stroške, t. j. približno toliko kot znašajo stroški dodelave, prodaje in strokovne službe skupaj. Na sorazmerno veliko porabo dela v našem hmeljarstvu nas opozarjajo tudi primerjave s porabo dela v razvitih deželah (v ZR Nemčiji okrog 500, v ZDA pa samo še okrog 210 ur/ha). Nad temi razlikami bi se kazalo zamisliti in proučiti odkod izhajajo te razlike in kako jih bomo v bodoče zmanjšali.

Napeljava vodil je naslednja faza v proizvodnji hmelja, ki terja precej časa in stroškov. Večkrat smo že ugotavljali, da še nimamo rešitve za avtomatsko napeljavo vodil. Na tem problemu bi kazalo delati skladno po enotnem programu na vseh hmeljarskih inštitutih, mogoče v okviru tehnične komisije IHB ali posebne delovne skupine.

Poleg delovnega postopka se pojavlja tudi problem ustreznega materiala za vodila. Že pred leti smo se pri nas iz gospodarskih razlogov odločili za PP-vrstico. Čeprav je le-ta še vedno cenejša od žice (v primerjavi z modro žarjeno žico približno 1 : 3), nekatere druge slabe strani vrvice (težave pri obiranju, predvsem pa onesnaževanju okolja) vedno bolj zahtevajo ponoven premislek in iskanje novih rešitev. Na inštitutu za hmeljarstvo smo že ob uvedbi vrvice za vodila preizkušali poltrdo žico premera 0,8 mm, ki ima približno enako nosilnost kot modro žarjena žica premera 1,2 mm oz. sedanja PP-vrstica tip 1200. Cena vodila iz te žice se pa že močno približuje ceni vrvice. Po približnih kalkulacijah je le še za 23 % dražja od vrvice. Seveda bi bilo treba v tem primeru vodila industrijsko pripravljati in opraviti še vrsto preizkusov.

Število vodil in tudi obešanje je odvisno od števila sadik oz. vodil na hektar, t. j. od gostote sajenja. Potrebno bo torej raziskati kakšno je optimalno število vodil oz. trt na hektar in pri katerem številu dosežemo ravnotežje med povečanimi vlaganji (dodatnimi) in povečanim (dodatnim) pridelkom. Za to pa potrebujemo podatke o vplivu gostote sajenja (število trt) na pridelek in kakovost hmelja.

Tudi v fazi **poletne obdelave, dognojevanja, uporabe podora in varstva** je še vrsta vprašanj, ki jih bo še treba proučiti.

Vedno težji traktorji in štednja z energijo bo zahtevala sestavljanje priključkov tako, da bomo več opravil opravili sočasno. Prav to nas sili tudi v povečevanje razdalj med vrstami, na kar nas opozarjajo tudi primerjave z drugimi deželami.

Kljub številnim raziskavam, ki so bile opravljene na področju aplikacije pesticidov v zadnjem času, je še vrsta odprtih vprašanj glede maksimalne delovne širine, odvisnost delovne hitrosti od zmogljivosti ventilatorja, optimalna razmestitev šob itd. Sistematično bo treba zastaviti interdisciplinarne raziskave mogoče tudi v mednarodnem merilu, da bi se čim bolj približali boljšim in racionalnejšim rešitvam. Ne samo stroški, ampak tudi varstvo okolja nam to narekuje.

Spravljanje pridelka zahteva skoraj polovico vseh delovnih ur in okrog 30 % stroškov in kar je še najvažnejše, ima velik vpliv na količino (izgube) in kakovost hmelja. Vedno večji del stroškov predstavlja energija za sušenje hmelja.

Za pravilno nastavitev obiralnih strojev je bilo po prvih raziskavah ob uvajanju obiralnih strojev v zadnjih letih opravljenih ponovno nekaj raziskav, ki bodo prispevale k večji kakovosti pridelka in zmanjšanju izgub. To delo bo potrebno še intenzivneje nadaljevati in rezultate čim hitreje prenesti v prakso. Prav tako bo

potrebno intenzivno nadaljevati raziskave v smeri zmanjševanja porabe energije pri sušenju hmelja, kakor tudi možnosti za zamenjavo vedno dražjega tekočega goriva s trdim gorivom. S tem v zvezi bo potrebno vrsta novih tehničnih rešitev, da to ne bi bistveno povečalo porabo delovne sile.

SKLEP

Razvoj in uvajanje novih načinov pridelovanja bo treba reševati načrtno, celovito in pospešeno za kar je potrebno teamsko delo. Okrepiti bo treba mednarodno sodelovanje pri programiranju takih raziskav in omogočiti čim hirejšo izmenjavo izkušenj. V okviru tehnične in znanstvene komisije IHB bo treba oblikovati ožje strokovne skupine za posamezne probleme, ki bi lahko bile mnogo bolj učinkovite od formalnih kongresov in zasedanj komisije. Doma pa bo treba oživiti celovit projekt za razvoj hmeljarske tehnologije in oblikovati delovno skupino za razvoj tehnologije z nalogo zbiranja informacij, koordiniranja raziskav in hitrega prenosa rezultatov v široko prakso. V zaostrenih gospodarskih razmerah postajajo vprašanja razvoja hmeljarske tehnologije kakor tudi čim hitrejši prenos le-te v široko prakso vedno bolj pomembna.

Cvetka Mastnak-Čulak, dipl. biolog

OBČINA ŽALEC

POSKUSNI NASADI ZDRAVILNIH RASTLIN

Že večkrat smo pisali o kolekcijskem nasadu zdravilnih rastlin pri Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo, o njegovih začetkih, pomenu in namenu pa tudi o težavah, ki so se pojavljale. Nasad je ostal, zbirka različnih rastlinskih vrst v njem iz leta v leto raste, z njo pa tudi naloge in obveznosti.

V kolekcijskem nasadu je bilo v letu 1981 že 205 različnih vrst zdravilnih rastlin ter 17 vzgojenih kultivarjev. Dobri rezultati poskusnega gojenja so nas ohrabрили, da smo v gojenje vpeljali tudi tuje, pri nas nerazširjene zdravilne rastline kot je npr. *Lycium chinense* Mill. Poskus gojenja so uspešno prestale nekatere pri nas razširjene samonikle rastline kot so gladišnik, baldrijan, regrat, kolmež, rman itd. Ko smo vzgojili prve večje količine semena smo izdelali seznam semena (Index Seminum) na osnovi katerega že nekaj let teče brezplačna izmenjava semena z domačimi in tujimi sorodnimi inštituti. Dobre in stalne stike imamo z inštituti na Poljskem, ČSSR, Madžarskem, v Italiji, Franciji, Sovjetski zvezi, na Kitajskem, v Argentini, na Japonskem itd.

Kolekcijski nasad z edinstveno zbirko zdravilnih rastlin v Jugoslaviji pa postaja vedno bolj pomemben tudi kot vzgojno-izobraževalni objekt za študente farmacije in agronomije. Veliko zanimanje je tudi med dijaki osnovnih in srednjih šol iz vse Slovenije, ki ponavadi združijo svoj majski izlet z ogledom nasada zdravilnih rastlin. V minulem letu si je ogledalo kolekcijski nasad nad 1500 obiskovalcev. Med njimi je vedno več ljubiteljev zdravilnih rož in interesentov za gojenje.

Pet let poskusnega pridelovanja v kolekcijskem nasadu je pokazalo, da lahko mno-

ge zdravilne rastline uspešno gojimo. Na poskusnih gredah (9 m²) spoznamo biologijo rastline, predvidimo pridelke, določimo kvaliteto droge ter pridelamo seme za širjenje določene rastlinske vrste na večjo površino. Dobri rezultati poskusnega gojenja v kolekcijskem nasadu ter povpraševanje na trgu nas je privedlo do tega, da smo razširili na večje površine naslednje vrste: melisa, ajbež, gladišnik, pelin, luštrek, angeliko in kolmež.

Gojenje hmelja se je z uvajanje moderne tehnologije skoncentriralo predvsem v ravninskih predelih, ki omogočajo cenejšo in enostavnejšo proizvodnjo z optimalno uporaba mehanizacije. V obrobni hribovitih krajih, kjer so manjše njivske površine in stare sušilnice z majhno zmogljivostjo, se je pridelovanje hmelja precej opustilo. Pri izbiri lokacij za gojenje zdravilnih rastlin smo zato predvsem mislili na hribovite predele občine na severnem in južnem obrobju Savinjske doline. Kmetje, ki poskusno pridelujejo zdravilne rastline, morajo imeti za začetek vsaj traktor in kosilnico.

Za pridelovanje kakovostne rastlinske droge pa je potrebna tudi klasična hmeljna sušilnica in skladišče. Za poskusna mesta smo izbrali tista zemljišča, ki v okviru danih možnosti, najbolj ustrezajo.

Priprava tal za sajenje oz. setev je bila enotna. Inštitut je pripravil seme oziroma sadike. Vsa opravila se izvajajo po navodilu Inštituta, ki ima strokovnjaka na terenu. V večini primerov so opravili že prvo žetev melise, pelina, ajbiša in luštreka. Pridelki so dobri in kvalitetni.

V začetku julija smo za vse poskusne pridelovalce organizirali ogled kolekcijskega nasada pri Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo, kjer smo jih seznanili z našim delom. Srečanje smo izkoristili tudi za daljši razgovor o poteku in problemih poskusnega pridelovanja zdravilnih rastlin. Večjih problemov na terenu ni, poskusi dobro kažejo, tudi pridelovalci so zadovoljni.

Pri gojenju zdravilnih rastlin je torej narejen korak naprej. Dobri rezultati poskusnih nasadov pa bodo prav gotovo pobuda za plantažno gojenje.

Dobre rezultate poskusnega gojenja je dala melisa (*Melissa officinalis* L.)

RAZMIŠLJANJA O EKOLOŠKIH PROBLEMIH V KMETIJSTVU

Med številnimi problemi, ki tarejo sedanje človeštvo je nedvomno oskrba s hrano in energijo na enem od prvih mest. Tehnično zagotovitev potrebnih količin hrane za potrebe svetovnega prebivalstva ni posebno težavna, toliko težja pa je iz gospodarskih in socialnih razlogov in ne nazadnje tudi z vidika okolja oziroma nadaljnega spreminjanja narave. V naslednjem želimo obravnavati kmetijstvo z vidika varstva okolja, pri čemer naj takoj v začetku omenimo, da sta se o tem v zadnjih dveh desetletjih izoblikovale dve glavni povsem nasprotni stališči. Naravovarstveno usmerjeno stališče, ki ga zastopa velik del javnosti pogosto pripisuje kmetijstvu kvarjenje okolja, proizvodno usmerjeno stališče, ki ga zastopajo predvsem kmetijski proizvajalci, pa mu pripisuje njegovo ohranjanje.

Nesporno je dejstvo, da se kmetijstvo nahaja v škripcih. Hrano in nekatere dobrine naj bi pridelovalo po nizkih, v glavnem od družbe ali države določenih cenah, na čedalje manjših in slabših zemljiščih, ker se mu najboljše v velikem obsegu odvzemajo za potrebe naselij, industrije, infrastrukture itd; s čedalje manjšim številom slabo ali sploh nekvalificiranih ljudi neustrezne starostne sestave, ob tem pa naj sploh ne bi uporabljalo, ali le v kolikor mogoče skromnem obsegu, dosežke sodobne znanosti in tehnike, ohranjalo naj bi razen tega tudi kultivirano krajino, kakor smo je vajeni. Teh zahtev v danih razmerah ne bi mogla izpolniti nobena gospodarska panoga. Da se take zahteve sploh lahko postavljajo je samo znamenje nizkega družbenega vrednotenja kmetijstva, ki se kljub drugačnim deklaracijam kar ne more popraviti.

Menjava snovi in energije med naravo (okoljem) in družbo je globalno dosegla velik obseg. Znanstveno spoznanje narave in njena družbena izraba sta na ravni, ki doslej v človeški zgodovini nikoli nista bili doseženi. Rastoče proizvodne sile vodijo tako v kapitalističnih kot v socialističnih proizvodnih odnosih do gospodarskih, socialnih in političnih sporov glede okolja. Napaka, ki se pri varstvu okolja pogosto dela je, da se problemi obravnavajo in raziskujejo izolirano ne pa v širšem družbenem okviru. Predstava o socialno intaktnem, z naravnim okoljem harmoničnem kmetijstvu že od prejšnjega stoletja ne ustreza več. Za to pa niso krivi le resnično obstoječi materialni problemi. Mnogo so k temu pripomogle kulturnopesimistične in zgodovinskopesimistične ideologije z njihovimi romantičnimi predstavami o kmetijstvu. V proslulo – znameniti knjigi Rachel Carson »Nema pomlad« iz leta 1962 pa so ekološki ugovori proti kmetijstvu konkretizirani. Zlasti je v njej napadeno sodobno varstvo rastlin s prevladujočo uporabo fitofarmaceutskih sredstev. Odteletj si stojita nasproti dve stranki: Za prvo je agrarno rabljena krajina območje prave ekokatastrofe. Za drugo pa kultivirana krajina sicer ni več povsem naravna, vendar pa kmetijstvo nikakor ni gospodarska panoga, ki bi bila škodljiva za okolje. Po tem drugem mnenju naj bi bilo kmetijstvo celo sposobno reševati probleme okolja.

V zadnjih dvajsetih letih se v razprave o tem ali kmetijstvo kvira, spreminja ali ohranja okolje čedalje bolj vpleta ekologija, oziroma natančneje, interesenti po svojih potrebah in namenih uporabljajo instrumentarij pojavov in dognanj ekologije kot znanosti. Pri tem pa prihaja do hudih nesporazumov, ker se uporablja za analizo skrajno zapletenih naravnih in družbenih razmerij neustrezna metoda.

Ekologija kot naravoslovna disciplina daje metode za registriranje razmerij živih bitij med seboj in njihovim neživim okoljem. V naravnih ekosistemih, na katere človek ne vpliva, teh pa je na zemeljski obli zelo malo, posreduje ekologija podatke o snovnih in energetskih prvinah in procesih. V ekosistemih na katere pa vpliva človek, in teh je pretežna večina, nas ekološke raziskave seznanjajo secer z bistvom in pojavnimi oblikami menjave snovi in energije med človekom, družbo in naravo, toda le v njihovi naravoslovni povezavi. Razlaga izsledkov pa je naposled odvisna od razumevanja in širine raziskovalca(ev).

Pri večini ekoloških raziskav je izključni cilj registriranje pojavov in procesov na različnih organizacijskih stopnjah v ekosistemu z znanstvenimi delovnimi metodami. Zelo redke pa so razlage izsledkov čez naravoslovno metodični okvir. Porast konfliktov v okolju in poskusov za njihovo ublažitev ali rešitev in zlasti znanstvene in javne razprave o teh vprašanjih, so poleg naravoslovne registracije postavile v ospredje tudi vprašanje adekvatne (ustrezne) interpretacije ekoloških izsledkov in problemov. Zelo grobo in posplošeno lahko na področju kmetijstva razlikujemo štiri tipe razlage problemov v okolju in njihovih posledic.

1) agrarna raba narave naj bi bila modificirana naravna evolucija. Ekološki problemi in njihove posledice so potemtakem odraz naravnih evoliucijskih sil in se kot take koncem koncev ne dajo preprečiti. To razlago utemeljujejo z raznimi naravnimi pojavi iz različnih obdobj, tudi tako daljnih, ko mislečega človeka (*Homo sapiens*) na Zemlji še sploh ni bilo, n. pr. z naravnim izumrtjem živalskih in rastlinskih vrst, z vulkanskimi izbruhi, z naravno tvorbo strupevni snovi v rastlinah in živalih itd.

To stališče je načelno treba kritizirati, čeprav svoje trditve podkrepljuje z dejstvi iz narave, zato, ker pušča povsem vnevar družbeno stran, družbeno pogojeno dejavnost človeka. N. pr. uporabe industrijsko izdelanih proizvodnih sredstev pač ni mogoče smiselno utemeljevati in razlagati kot evolucijo v naravi.

2) Drugi tip argumentacije izhaja podobno kot prvi iz podmene, da človek in njegovo samostojno ali združeno delovanje ni nikakršna kakovostna nova stopnja naravne evolucije. V nasprotju s prvim stališčem pa se tu priznava obstoj sporov v okolju in se jih pripisuje človekovemu delovanju. Problemi v okolju naj bi nastajali zato, ker človek čedalje manj upošteva naravne temelje svojega delovanja in bivanja.

Proti temu stališču moramo navesti isti načelni protargument kot proti prvemu. Razlika od prvega je le v tem, da se priznava družbena stran človeka, sicer le kot »nujno zlo«, ki ga je treba obdržati na kar je mogoče količinsko in kakovostno nizki ravni.

3) Tehnično stališče pa nasprotno izhaja iz tega, da lahko človek in družba obstajata le, če se vsaj parcialno postavita proti naravi oziroma jo izrabljata. Najpomembnejši pripomoček pri tem je tehnika.

Konflikti v okolju temeljijo potemtakem na napačni uporabi tehnike. Pomembna inačica te razlage je teza o končni samostojni (samovoljni) dinamiki tehnike, to je, da se lahko uporaba proizvodnih sredstev odtegne človekovemu nadzoru. Bistvene konflikte v okolju moramo pripisati modernim tehničnim sredstvom sploh.

To stališče priznava nasproti prvemu in drugemu popolnoma in v celoti potrebo in dopustnost učinkovite agrarne rabe okolja. Njegova bistvena meja spoznanja je v tem, da se je usta-

valo pri pojavnih oblikah tehničnih pripomočkov in ne uvidi, da so ta naposled lahko le sredstva za doseg človekovih namenov.

4) Z vidika zgodovinskega materializma so problemi človekovega delovanja v okolju in njegove nevshečne posledice le odraz presnove snovi med naravo in družbo. Ta temeljni proces je označen po eni strani z interakcijo med človekom in okoljem v obliki produkcije in reprodukcije, po drugi strani pa z najrazličnejšimi razmerji ljudi med seboj. Problemi v okolju so potemtakem odraz tako proizvodnih načinov kot njihovih organizacijskih oblik v okviru določenih, toda za spremembe sposobnih naravnih potencialov in zakonitosti. Končno določujoče silnice in vzroki so njihove družbene organizacijske oblike, oziroma proizvodni odnosi.

Ker je četrto stališče utemeljeno z marksistično filozofijo, mu na zahodu oporekajo, češ konflikte v okolju imajo prav tako socialistične kot kapitalističen države, česar seveda ni mogoče zanikati. Vendar to ne zadošča, da bi to metodo spoznavanja ne sprejeli ali jo celo zavrgli.

Če se ozremo na zadnji argumentacijski sklop, potem je naša osnovna teza: problemi v okolju in njihove nevshečne posledice so snovni in energetski in/ali biotični odraz menjave snovi med naravo in družbo, v našem primeru na področju kmetijstva. V zvezi z naravnimi zakonitostmi opozarjajo ti problemi na vrsto in način proizvodnih tehnik in njihovih organizacijskih oblik in s tem tudi na državno (družbeno) agrarno politiko, ali so celo njen indikator.

Poleg ekološko-spoznavno teoretičnega nastavka je izredno pomembno vprašanje definiranja nakega problema v okolju, nosilnosti okolja, oziroma ekosistemov, njihove obremenitve ali celo škod. Če izhajamo iz črnogledega stališča, da pomeni kmetijstvo ekološko katastrofo je seveda odveč poskus definirati in kvantificirati te pojme. Prav tako je nepotrebna določitev teh pojmov za pristaše prvega argumentacijskega stališča, ki probleme v okolju razlagajo kot kvazinaravne. Temeljni vprašanja sta: Kje so meje ločnice med spremembo, obremenitvijo in škodo? Na kaj se nanašajo oziroma s katerega vidika opredeljujemo probleme v ekosistemu:

- Z vidika ekoloških načel,
- z vidika neoskrunjene naravne krajine,
- z vidika kultivirane krajine,
- z vidika človeka?

Na obe vprašanji dobimo razumljivo različne odgovore. Za njihovo vsebino pa je odločilno na kaj se nanašajo, kaj je tisti, ki odgovarja, zaznal v vprašanju – skratka, za odgovore je končno odločilno na kaj se nanašajo. Po mnenju nekaterih piscev lahko govorimo o škodi le tedaj, če so prizadete zahteve človeka do narave, drugi pa menijo, da gre za obremenitve ali škodo že če je prizadeto medsebojno razmerje, medsebojni splet pomembnih prvin v krajini. Močno kompleksne interakcije seveda pogosto otežujejo natančno opredelitev problemov v okolju, zlasti pa njihovega obsega. Tukaj razumemo z ekološko **obremenitvijo** prizadetje naravnega spleta medsebojnega učinkovanja in povezav na nekem rastišču z neposrednim ali posrednim delovanjem človeka. Obremenitev še ni nikakršna škoda. Obremenitev je naznačena predvsem z intenzivno rabo in oblikovanjem zunajčloveškega okolja. **Škoda** pa je vedno negativna posledica neke obremenitve. Ker ni nikakršnega idealnega stanja neke krajine in ker imajo ekološka načela v sedanosti kvečjemu hipotetični značaj, lahko koncem koncev merimo obreme-

(Nadaljevanje na 4. strani)

nitve in škode le po zahtevi ljudi, ki jih imajo do agrarne krajine. Ta pa naj bi izpolnjevala naslednje naloge: bila naj bi prostor za pridelovanje hrane, vir surovin, prostor za naselitev, od diha in doživetja, v njej naj bi se ohranjali naravni temelji za življenje človeka in za naravno evolucijo.

Škode v agrarni krajini v ekosistemih oziroma ekološke škode v njej nastanejo oziroma obstoje, če ti ne morejo izpolnjevati zahtev človeka in družbe do njih vsaj za določen čas, ali za trajno ali pa le za znatno porabo časa in sredstev.

Meje v agrarni krajini ali ekosistemu obstoje, če škode močno prizadevajo realizacijo ene ali več zahtev, oziroma jih nepovratno onemogočajo. Ker je ta dva pojma oziroma pojava izjemno težko povsem nevtrarno opredeliti, uspelo to še ni, kolikor vem, nikjer na svetu, sta izjemno primerna za manipulacijo v smislu, ki ga dolo-

čena smer v javnosti pač zastopa. Odveč je pripomniti, da pri tem pogosto prihajajo v ospredje povsem partikularni interesi, ki s celovitimi družbenimi koristmi nimajo skoraj ničesar skupnega. Eden značilnih takih primerov je lovstvo s pretiranim staležem divjadi, ki dela veliko škodo kmetijstvu in gozdarstvu. Drug tak primer je neprestano poudarjanje koristi gozdov, za razliko od kmetijskih zemljišč, ki naj bi bila manj koristna. Pri tem pa se sistematično zamolčuje, da so razlike med njimi neznatne in da so se pri nas gozdovi v zadnjih 150 letih razširili na račun kmetijskih zemljišč za približno 20 %. Podobnih primerov bi lahko našteali še dosti.

Razvojne težnje agroekosistemov – intenziviranje, specializacija, diferenciacija, izravnavanje, integracija.

V središču ekoloških raziskav in ekološkega nauka je funkcionalni pojem ekosistema. To je termodinamično odprt, strikturno nehomogen

splet delovanja živih bitij enih na druge in njihovega vzratnega delovanja z neoragnskim okoljem. Ima prostorsko in časovno dimenzijo in se v določenem obsegu lahko uravnava sam.

Ekosistem je vedno del biosfere. Na Mesecu n. pr. ni ekosistemov, ker tam ni živih bitij. Ekosisteme je mogoče različno opredeljevati, vendar je za njih značilna neka temeljna shema. Taka shema ustreza tudi za agroekosisteme. Vendar se ti bistveno razlikujejo od naravnih, neantropogenih po tem, da na njihove prvne, procese in cilje vpliva človek usmerjeno, določeno, seveda v okviru splošnih zakonitosti, ki se jim tudi v agroekosistemih ni mogoče izogniti.

Ekološke probleme, posledice in meje si lahko ponazorimo na spremembah snovnih, energetskih in biotskih prvin in procesov.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Savinjski Golding, kvaliteten, lep in mikaven, a prenežen za trdo strojno obiranje.

ALI SMO LETOS SKRBNEJE OBIRALI KOT LANI?

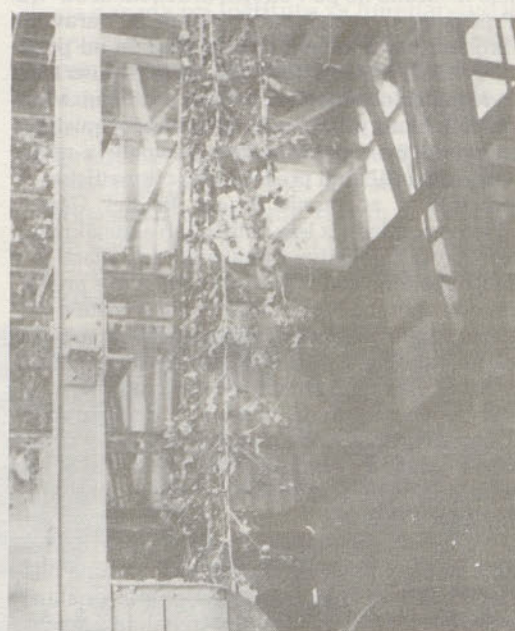
Mehanične poškodbe in zdrobljenost hmelja lahko z natančnejšim uravnavanjem obiralnih strojev bistveno zmanjšamo.

Pravilno nakladanje in poravnavanje rastlin na prikolici omogoča hitrejše obiranje in z manjšimi izgubami pridelka.

Za pobiranje hmelja po tleh in smukanje rodnih panog na neodsekanem spodnjem delu rastline moramo zaposliti le resne delavce.

Pravilno obiranje, saj na trtah ostaja še precej listja, a tudi nekaj storžkov. Obiralni stroj BRAF obratuje dobro z majhnimi vrtljaji. Pri takšnem obiranju so razbremenjeni tudi čistilniki – obiralniki.